Ενάντια στο καθεστώς
διαρκούς επιτήρησης
του γυναικείου σώματος,
αποδομούμε
τις κυρίαρχες κατασκευές,
στην κατεύθυνση
της αυτοδιάθεσης των σωμάτων μας,
πέρα από την ασφυξία του λόγου
περί δικαιωμάτων,
μακριά από τις ορατές και αόρατες
πειθαρχικές επιβολές
των κυρίαρχων λόγων και θεσμών.

Εκδήλωση – συζήτηση,

Παρασκευή 09/06/17
στον χώρο του Θερσίτη

«Οι αμβλώσεις ως διαρκές επίδικο του ελέγχου επί του γυναικείου σώματος»

Οι αμβλώσεις ως διαρκές επίδικο του ελέγχου επί του γυναικείου σώματος

*Η **έκτρωση** ή **άμβλωση** είναι η διακοπή μιας αδιατάρακτης ενδομητρίου κυήσεως ενός ή περισσοτέρων εμβρύων, που διενεργείται σε πρώιμη ηλικία κυήσεως (< 24 εβδ.) και οδηγεί σε αφαίρεση του εμβρύου από τη μήτρα, με συνέπεια τον θάνατο του κυήματος. Η άμβλωση προκαλείται τεχνητά με χημικές, χειρουργικές ή άλλες μεθόδους. Το διεθνές όριο των 24 εβδομάδων καθορίστηκε με βάση την ελάχιστη ηλικία κυήσεως, που επιτρέπει σε ένα έμβρυο που θα γεννηθεί να είναι βιώσιμο (σημειώνεται ότι η διάπλαση της καρδιάς ολοκληρώνεται την 23η εβδομάδα).*
(ορισμός από την ιστοσελίδα https://el.wikipedia.org/)

Το ζήτημα των αμβλώσεων καταφέρνει πάντα, ακόμα και σε εκείνα τα σημεία του πλανήτη που δεν ανακινείται θεσμικά, δεν κινητοποιεί αγώνες, κι έτσι δεν βρίσκεται στο επίκεντρο του κοινωνικού ενδιαφέροντος, να παραμένει σημείο αιχμής. Αυτό συμβαίνει επειδή αφενός οι εκτρώσεις είναι στη ζωή μας -η αντισύλληψη μάς απασχολεί συνέχεια, όπως και το τι κάνουμε σε περίπτωση ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης- και αφετέρου γιατί αποτελούν σταυροδρόμι συνάντησης κυρίαρχων λόγων, κυρίως έμφυλων, εθνικιστικών και φυλετικών. Το ζήτημα των αμβλώσεων είναι πάντα ενεργό, ακριβώς επειδή συμπλέκεται με βασικά ζητήματα των πατριαρχικών επιβολών, τους λόγους περί έμφυλης διχοτομίας, αναπαραγωγής, σεξουαλικότητας, διαχείρισης του σώματος. Μέσα από τους λόγους περί εκτρώσεων παραμένουν πάντα ενεργές οι έμφυλες κατηγοριοποιήσεις και ταυτότητες -είναι ένα θέμα που αφορά κατεξοχήν στη διαχείριση του γυναικείου σώματος και της αναπαραγωγικής του δυνατότητας. Παράλληλα, επανακατοχυρώνεται η γλώσσα, η τυπολογία και οι επιβολές της πατριαρχίας, και επαναφυσικοποιείται η ετεροφυλοφιλία, αφού οι λόγοι περί κύησης, κυήματος, γεννήσεων προϋποθέτουν σταθερά μία συγκεκριμένη σύζευξη, ατόμων "θηλυκού και αρσενικού γένους". Από την άλλη, το ζήτημα των αμβλώσεων συμπλέκεται πάντα με εθνικιστικά περιεχόμενα, όπως αυτά εκφράζονται και υλοποιούνται με τις πληθυσμιακές πολιτικές και τη διάχυτη δημογραφική "αγωνία", τουλάχιστον στο δυτικό κόσμο, για την "αιμορραγία" ως προς τη "φυλετική καθαρότητα" και την ανάγκη ενίσχυσης με ποσοτικούς όρους του εθνικού σώματος προκειμένου να προφυλαχτούμε από τους -πάντα εν δυνάμει- όμορους εισβολείς. Για όλους αυτούς τους λόγους άλλωστε, αρκετές δεκαετίες τώρα αποτελεί βασικό σημείο των αγώνων των γυναικών. Κρίνουμε λοιπόν, ότι οι αμβλώσεις δεν αποτελούν κάποιο α-ιστορικό φαινόμενο, όπως κανένα άλλωστε, αλλά σταθερά ενεργό πολιτικό και κοινωνικό ζήτημα που χρειάζεται να ιστορικοποιηθεί και να συνδεθεί με το σύνολο των περιεχομένων και απολήξεών του.

Προσπαθώντας να βρούμε την άκρη του νήματος ως προς την εισαγωγή εντός του δημόσιου πεδίου των λόγων και πρακτικών περί εκτρώσεων, αναπόδραστα μεταφερόμαστε σε μια "συμπυκνωμένη" χρονική περίοδο σχετικά με το θέμα -είναι αυτή που από τους ιστορικούς χαρακτηρίζεται ως "μετάβαση" (1450-1650) από το σύστημα της φεουδαρχίας στον καπιταλιστικό τρόπο οργάνωσης. Θα μπορούσαμε να αποφύγουμε τις όποιες ιστορικές περιοδολογήσεις αν δεν κρίναμε σκόπιμο τον εντοπισμό εκείνων των πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών που έκαναν δυνατή την εγκαθίδρυση συγκεκριμένου ρυθμιστικού θεσμικού πλαισίου από την πλευρά του κράτους -άλλοτε πλήρως απαγορευτικού και άλλοτε νομιμοποιητικού υπό προϋποθέσεις- για τη ζωή, τα σώματα και εν προκειμένω για το υποκείμενο που κυοφορεί και το κυοφορούμενο έμβρυο. Αναγκαστικά λοιπόν "προσκρούουμε" πάνω σε εκείνη την ιστορική περίοδο δημιουργίας και ισχυροποίησης των εθνών-κρατών, όπου, μαζί με πλήθος άλλων μεταβολών, αναδεικνύεται ένα νέο ιερατείο από όπου εκπορεύεται η γνώση, στο πλάι του θρησκευτικού αλλά σε προεξάρχουσα θέση, πλήρως συντεταγμένου με τις προσταγές του ορθού λόγου: το σύνολο των επιστημών και ειδικά -όσον αφορά στο θέμα μας- τα πεδία της δημογραφίας, της κοινωνιολογίας, της βιολογίας και των βιοϊατρικών επιστημών, όπως η γυναικολογία, ενδοκρινολογία, ψυχιατρική και πιο πρόσφατα η σεξολογία.

Όταν ο έλεγχος επί του γυναικείου σώματος γίνεται προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία του κράτους

Επιστρέφοντας λοιπόν πίσω, στη "μετάβαση" (χρησιμοποιώντας τον όρο με τη χρονολογική του έννοια), σταχυολογούμε ορισμένα κρίσιμα σημεία που συσχετίζουν τη λεγόμενη πληθυσμιακή κρίση, την επεκτατική θεωρία του πληθυσμού και την εισαγωγή μέτρων που προωθούσαν την αύξηση του πληθυσμού[1] και που τελικά εκβάλλουν στο ζήτημα της αναπαραγωγικής ελευθερίας και στη θέσμιση απαγορεύσεων. Έχει προηγηθεί ο μεγάλος λοιμός της πανώλης (Μαύρος Θάνατος), στο διάστημα 1345-1348, που εξόντωσε το 30-40% του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Αξιοσημείωτο είναι ότι, έναν αιώνα μετά την απόβαση των ευρωπαίων στην Αμερική, έχει εξοντωθεί ένα μεγάλο μέρος των γηγενών -το 95% των κατοίκων της Ν. Αμερικής- οπότε διαψεύδεται το όνειρο των αποίκων για μια "ανεξάντλητη πηγή εργασίας". Παράλληλα, υπάρχουν καταγραφές για σοβαρή πληθυσμιακή μείωση στη δυτική Ευρώπη από το 1580 μέχρι και τον 17ο αι., φτάνοντας στο αποκορύφωμά της στη Γερμανία, όπου χάθηκε το ένα τρίτο του πληθυσμού. Η μείωση του πληθυσμού της Ευρώπης συνδέεται, σύμφωνα με τον Hacket Fischer, με τις κοινωνικές επιπτώσεις της Επανάστασης των Τιμών, ενώ σύμφωνα με τον Κρίνττε αυτή ήταν μάλλον συνδυασμός μαλθουσιανών[1] όσο και κοινωνικοοικονομικών παραγόντων. Στα μέσα του 16ου αι. η αντίληψη ότι ο αριθμός των πολιτών καθορίζει τη δύναμη ενός έθνους έχει αναδειχθεί σε κοινωνικό αξίωμα. Πέρα από τους αριθμούς των πληθυσμιακών μετρήσεων που αναπόφευκτα αναπαράγουν τις προβληματικές της κυρίαρχης παλαιο-δημογραφίας, σύμφωνα με τον Χέκσερ στα τέλη του 17ου αι. επικράτησε σε όλες τις χώρες μια σχεδόν φανατική επιθυμία για αύξηση του πληθυσμού. Η δημογραφική εμμονή της εποχής αποτυπώνεται στα λόγια του Ερρίκου Δ': "Η δύναμη και η ευημερία ενός βασιλιά έγκειται στον αριθμό και τον πλούτο των πολιτών του". Και το πρόγραμμα της Προτεσταντικής Μεταρρύθμισης τοποθετείται υπέρ της αύξησης του πληθυσμού. Σύμφωνα με τον Λούθηρο: "η γυναίκα είναι απαραίτητη για την αύξηση της ανθρώπινης φυλής" για να συμπληρώσει: "παρά τις αδυναμίες τους, οι γυναίκες κατέχουν μια αρετή που ακυρώνει όλα τα άλλα: έχουν μήτρα και μπορούν να γεννήσουν".

Την ίδια περίοδο, η οικογένεια αποκτά νέα σημασία, ως βασικός θεσμός που εξασφαλίζει πέραν των άλλων την αναπαραγωγή. Ταυτόχρονα, ξεκινούν οι δημογραφικές απογραφές και η παρέμβαση του κράτους στην επιτήρηση της σεξουαλικότητας, της τεκνοποίησης και της σεξουαλικής ζωής. Έτσι, από τα μέσα του 16ου αι. όλες οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αρχίζουν να επιβάλλουν αυστηρότερες ποινές για την αντισύλληψη, την έκτρωση και τη βρεφοκτονία. Στη Νυρεμβέργη, η τιμωρία της μητρικής βρεφοκτονίας ήταν ο πνιγμός, για να αλλάξει αργότερα σε αποκεφαλισμό σε κοινή θέα. Υιοθετήθηκαν νέες μορφές επιτήρησης για να εξασφαλιστεί ότι οι έγκυες δεν θα διέκοπταν την εγκυμοσύνη τους[2]. Στην Ευρώπη του 16ου και 17ου αι. περισσότερες γυναίκες εκτελούνταν για βρεφοκτονία παρά για οποιοδήποτε άλλο έγκλημα -με εξαίρεση τη μαγεία, μια κατηγορία που επίσης επικέντρωνε στο φόνο των παιδιών και άλλες παραβάσεις της αναπαραγωγικής κανονικότητας. Παράλληλα, απαξιώνεται ο ρόλος της μαίας στη διαδικασία του τοκετού και άντρες-γιατροί "απαλλοτριώνουν" τον έλεγχο των γυναικών επί της τεκνοποίησης. Στη Γερμανία, η εκστρατεία υπέρ των γεννήσεων έφτασε σε τέτοιο σημείο που οι γυναίκες τιμωρούνταν αν δεν προσπαθούσαν αρκετά κατά τον τοκετό ή αν δεν έδειχναν μεγάλο ενθουσιασμό για τους απογόνους τους.
Μετά το 18ο αι. οι λόγοι των βιοϊατρικών επιστημών διαμεσολαβούν τις κοινωνικές νόρμες που τυποποιούν το γυναικείο σώμα αλλά και τους ορισμούς του φύλου και της σεξουαλικότητας[3]. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, σε πλήθος επιστημονικών συγγραμμάτων, η στερεοτυπική αναπαράσταση της γονιμοποίησης του ωαρίου από το σπέρμα -και όχι αντίθετα- με το σπέρμα να διαδραματίζει το ρόλο του ως αυτάρκης και ευκίνητος φορέας γονιμοποίησης και το ωάριο ως παθητικός και αδρανής υποδοχέας επώασης. Κατά τη διάρκεια του 19ου αι. οι κοινωνικές και φυσικές επιστήμες βρίσκονται σε αλληλεπίδραση. Ο Κ. Δαρβίνος εμπνεύστηκε, πριν γράψει το γνωστό "Καταγωγή των ειδών δια της φυσικής

επιλογής", από τις ιδέες του Τόμας Μάλθους, περί αναχαίτισης της φυσικής αύξησης της αναπαραγωγής των φτωχών. Σε ένα επόμενο έργο του Δαρβίνου (The Descent of Man and Selection in Relation to Sex), η σεξουαλικότητα γίνεται σημαίνον του αδύναμου κοινωνικού οργανισμού, ενώ η δύναμη του κράτους θεωρείται συνδεδεμένη με τον αποτελεσματικό έλεγχο της γονιμότητας. Έτσι, η υγιής ανθρώπινη -κυρίως γυναικεία- σεξουαλικότητα αναδεικνύεται σε μείζον κοινωνικό και πολιτικό πρόβλημα τον 19ο αι. Οι επιστημονικοί λόγοι του κοινωνικού δαρβινισμού και της σεξολογίας συνδιαμορφώνουν ένα κανονιστικό μοντέλο ηθικής θεώρησης του φύλου, στο επίκεντρο του οποίου τοποθετείται ο έμφυλος διμορφισμός και η αναπαραγωγική ετεροφυλοφιλία. Στο πλαίσιο αυτό, ο βιοϊατρικός λόγος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη "σεξουαλική διαφορά", αποδίδοντάς της το χαρακτήρα της κατεξοχήν διαφοράς. Στα συμφραζόμενα του ιατρικού λόγου για τη "γυναίκα", η αυτόματη ωορρηξία, εν αντιθέσει με τη μη αυτόματη εκσπερμάτιση, σήμαινε ότι οι γυναίκες κυριαρχούνται από το αναπαραγωγικό τους σύστημα.
Η ιατρική υπήρξε θεμελιώδης στο εγχείρημα του Διαφωτισμού να εμπεδώσει μια ορθολογική γνώση του φυσικού και του κοινωνικού κόσμου απαλλαγμένη από τη θρησκευτική ορθοδοξία, βασισμένη στην εμπειρία των αισθήσεων. Μέσα σε ένα πλαίσιο, που επαναορίζει το φυσικό και εξιδανικεύει την τιθάσευσή του, επανεξετάζονται κατηγορίες, όπως αυτές της σεξουαλικής συμπεριφοράς και της αναπαραγωγής, ως "φυσικές". Κεντρικό ρόλο διαδραματίζουν και εδώ οι άφθονες σεξουαλικές μεταφορές στο λόγο και τις πρακτικές της βιοεπιστήμης, με δεσπόζουσα την αναλογία φύσης και γυναίκας, σύμφωνα με την οποία η γυναίκα χρειάζεται να ανακαλυφθεί και να διαπεραστεί από το βλέμμα της αντρικής επιστήμης. Η περιχαράκωση της "γυναίκας" στο βιολογικό, σε αυτό που η Σιμόν ντε Μποβουάρ ονόμασε "κύκλο της εμμένειας" σχετίστηκε ιστορικά με τις βιολογικές διαδικασίες της αναπαραγωγής και η μητρότητα, στη ρομαντικοποιημένη της εκδοχή, ανάχθηκε στο βασικότερο σημείο της πατριαρχικής δοξασίας της "γυναικείας φύσης", ως η απόλυτη ετερότητα της προνομιακής ετεροφυλοφιλικής αρρενωπότητας, που αποτελεί το πρότυπο του ανθρώπινου.
Έτσι, στη δυτική μεταφυσική η μητρότητα συμπυκνώνει συμβολικά τη γυναικεία ταυτότητα. Η άρρηκτη σύνδεση και φυσική συνέχεια από την ετεροφυλοφιλική σεξουαλική πράξη στη σύλληψη, την κύηση, τον τοκετό και από εκεί στην ανατροφή των παιδιών αναδεικνύεται σε θεμελιώδη όψη της κοινωνικής εννοιολόγησης της "γυναίκας". Η σύλληψη, η εγκυμοσύνη, ο τοκετός, όπως και η αντισύλληψη και οι εκτρώσεις γίνονται πεδία διαχείρισης της γυναικείας αναπαραγωγικής συμπεριφοράς.

Συμβολή των βιοϊατρικών επιστημών στην επιτήρηση του γυναικείου σώματος

Από το δεύτερο μισό του 19ου αι. η γυναικολογία αντικαθιστά τη μαιευτική στο δυτικό κόσμο, οπότε το γυναικείο σώμα και οι αναπαραγωγικές του λειτουργίες τίθενται πλέον υπό τον έλεγχο της επιστήμης και τεχνολογίας κι έτσι μπαίνουμε στην κατεξοχήν εποχή επιτήρησης του γυναικείου σώματος. Το "έργο" της γυναικολογίας συμπληρώνουν η ψυχανάλυση και ψυχιατρική με τους λόγους περί "γυναικείων ασθενειών" που σχετίζονται με την αναπαραγωγή, όπως η υστερία (από τη λέξη "υστέρα" που θα πει μήτρα), η νευρασθένεια, η χρόνια κόπωση, η νυμφομανία. Το σώμα και κυρίως το γυναικείο αντιμετωπίζεται ως μηχανικό ανάλογο. Τα διάφορα όργανά του και οι λειτουργίες του χαρτογραφούνται και τίθενται υπό παρατήρηση. Ειδικά το γυναικείο αναπαραγωγικό σύστημα (κόλπος, μήτρα, σάλπιγγες, ωοθήκες, όπως έχουμε ξαναπεί με συνδηλωτική ονοματολογία) τίθεται μόνιμα σε εποπτεία, με τεστ ΠΑΠ -στις ΗΠΑ από την ηλικία των 21 έως τα 65 έτη-, ετήσιες ή συχνότερες γυναικολογικές, ορμονολογικές εξετάσεις, ηπερηχογραφήματα, θεραπείες κλπ. Τον ίδιο αιώνα άλλωστε είναι που "ανακαλύπτεται" η έμμηνος ρύση ως κομβική ιδιαιτερότητα της λειτουργίας της γυναικείας αναπαραγωγικής φυσιολογίας. Νέοι λόγοι περί του γυναικείου σώματος έρχονται να επανακατασκευάσουν τη σεξουαλική διαφορά: ενώ το αίμα των εμμήνων κατασκευάζεται ως ακάθαρτη ουσία που σχετίζεται με την εκκριματοποίηση και τη θνητότητα (η αποβολή των εμμηνορρυσιακών υγρών έρχεται μετά από μη-σύλληψη κατά τη διάρκεια του μήνα, άρα και

μη-δημιουργίας ζωής), το σπέρμα κατασκευάζεται ως μη μολυσματικό σημείο σεξουαλικότητας και συνθήκη γονιμοποίησης και ζωής.

Η γυναικολογία, πέραν των άλλων, κατάφερε και τον τεμαχισμό της χρονικής διάρκειας της ζωής μιας γυναίκας, η οποία πλέον αναγνωρίζεται μέσα από γεγονότα σχετιζόμενα με την αναπαραγωγή: έμμηνος ρύση, σύλληψη, τοκετός, εμμηνόπαυση. Ο χρόνος τρέχει, σύμφωνα με το σχετικό ιδίωμα, στη διάρκεια της ζωής των γυναικών: η αρχή της εμμηνόρροιας κατασκευάζεται ως δυναμικό αναπαραγωγής, η μητρότητα ως επιστέγασμα της βιολογικής αποστολής μιας γυναίκας και η εμμηνόπαυση ως απώλεια της αναπαραγωγικής ικανότητας. Ο χρόνος γίνεται περιορισμένος και απαιτεί εγκαίρως την εκπλήρωση της αναπαραγωγικής αποστολής, θέτοντας χρονικά τελεσίγραφα.
Σε ένα βιοϊατρικό και πολιτισμικό πλαίσιο που θεωρεί την αναπαραγωγική ικανότητα καταστατική όψη της υγιούς γυναικείας ανατομίας η μη-αναπαραγωγική κατάσταση συνοψίζει υλικά και συμβολικά το ελλιπές, το ατελές, αυτό που βρίσκεται στα όρια του ανθρώπινου. Έτσι, ακόμα και η εμμηνόπαυση προσλαμβάνεται κοινωνικά ως ασθένεια, ως κοινωνική παθολογία και σηματοδοτεί την απώλεια της "αληθινής" θηλυκότητας. Ακόμα πιο εμφατικά, η μη-δυνατότητα αναπαραγωγής στοχοποιείται και αναδεικνύεται στην υπέρ-ασθένεια με το όνομα "στειρότητα" που στιγματίζει και κατατρέχει τους "φορείς" της εφ' όρου ζωής[4].
Στο ίδιο πλαίσιο, είναι πλούσια η ιατρική βιβλιογραφία που θέλει έμφυλες νόσους, όπως η ενδομητρίωση, να είναι συνδεδεμένες με τον τρόπο ζωής των λεγόμενων "γυναικών καριέρας" που επιλέγουν να μην κάνουν παιδιά. Η έκκληση στις γυναίκες να αναπαραχθούν τοποθετείται ως ένα ζήτημα ορθολογικής φροντίδας της υγείας τους. Κεντρική θέση στη λογοθετική κατασκευή της ατεκνίας ως ολέθριας για την υγεία των γυναικών καταλαμβάνουν τα ιατρικά αφηγήματα που καταγράφουν υψηλά ποσοστά καρκίνου του τραχήλου της μήτρας στις άτεκνες γυναίκες. Η τεκνοποίηση παρουσιάζεται λοιπόν όχι μόνο ως φυσική εγγύηση της δέουσας θηλυκότητας αλλά και της καλής υγείας -είναι αυτή που λύνει "ορμονικές διαταραχές" και σύμφωνα με τη λαϊκή σοφιστεία εξαλείφει ακόμη και τους πόνους της δυσμηνόρροιας (!).
Στην περιφέρεια του ίδιου κύκλου λόγων είναι που ενοχοποιείται το λεγόμενο μη αναπαραγωγικό σεξ. Σύμφωνα με την κυρίαρχη αντίληψη που θέτει σε αντιδιαστολή το "σεξ για ευχαρίστηση" και το "σεξ για αναπαραγωγή", τόσο η έγκαιρη εύρεση συζύγου όσο και η άμεση απόκτηση απογόνων αποτελεί σημείο ενηλικίωσης, ωριμότητας και εισαγωγή στον κόσμο των κανονικοτήτων του "ανθρώπινου". Το 1986, στην κοινοβουλευτική συζήτηση για την αποποινικοποίηση των αμβλώσεων, ένας βουλευτής της ΝΔ συνέδεσε τη μη αναπαραγωγή με τη "σεξουαλική ελευθεριότητα" η οποία θα έπρεπε να καταπολεμηθεί με εκπαιδευτικές ημερίδες: «Δεν έχει υπάρξει κανένα απολύτως εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τις επιζήμιες συνέπειες των υπέρμετρων σεξουαλικών δραστηριοτήτων. Δεν έχει εξηγηθεί στους Έλληνες και τις Ελληνίδες ότι αυτή (η υπέρμετρη σεξουαλική δραστηριότητα) είναι επιβλαβής για τους άντρες και για τις γυναίκες».

Σε αυτό λοιπόν το συγκείμενο, η γυναίκα που αποφασίζει να διακόψει μια κύηση, πόσο μάλλον να μην κάνει παιδιά, στοχοποιείται, αν όχι από τις νομοθετικές προβλέψεις, από κοινωνικές αναπαραστάσεις για την ειδική "αποστολή" της. Πράγματι, η εικόνα της γυναίκας που αρνείται να κυοφορήσει υπονοεί την αυτονόμηση του θηλυκού σώματος από το πλαίσιο του σπιτιού και της κοινότητας[5]. Η θέση μιας γυναίκας στην κοινωνία στηρίζεται στην ικανότητα της να αναπαραχθεί και αν με δική της βούληση αρνείται αυτή τη θέση τότε δεν είναι παρά ένας παραβάτης του κοινωνικού, ένας έμφυλος και εθνικός παραβάτης.

Παραπομπές

[1] Ο Τόμας Μάλθους (1766-1834) ήταν Άγγλος κληρικός και λόγιος, που ασχολήθηκε με τον τομέα της πολιτικής οικονομίας και της δημογραφίας. Στο βιβλίο του, Δοκίμιο για την Αρχή του Πληθυσμού, υποστήριξε ότι αργά ή γρήγορα ο πληθυσμός θα μειωνόταν από τον λιμό και τις αρρώστιες, το οποίο οδήγησε στο γνωστό ως "μαλθουσιανή καταστροφή". Έγραψε, σε αντίθεση με την κοινή γνώμη που επικρατούσε στην Ευρώπη, τον 18ο αιώνα, ότι οι άνθρωποι και η κοινωνία είναι δυνατόν να βελτιωθούν, ώστε να αγγίξουν την τελειότητα. Συμπληρώνοντας ότι η αύξηση του πληθυσμού, λειτουργεί ανασταλτικά στην πρόοδο μίας

ουτοπικής κοινωνίας: Η δύναμη του πληθυσμού είναι πολύ μεγαλύτερη, από αυτήν που μπορεί να συντηρήσει η γη. Ο Μάλθους, θεωρούσε ότι τα φτωχότερα στρώματα, καλό θα ήταν να παντρεύονται σε μεγάλη ηλικία, ώστε να περιορίζεται η σεξουαλική τους δραστηριότητα, κάτι που θα οδηγούσε σε λιγότερους απογόνους και, κατ' επέκταση, σε μείωση του πληθυσμού. Αν και παραδόξως το όνομά του συνδέθηκε με την αντισύλληψη, εκείνος την απέρριπτε ως ανίερη και ότι η λύση στο πρόβλημα ήταν η αποχή από το σεξ. Επίσης, ήταν πολέμιος της αυτοϊκανοποίησης, καταρχάς γιατί το απαγόρευε ρητά η Βίβλος και κατά τον ίδιο, η δραστηριότητα αυτή οδηγεί σε διανοητική καθυστέρηση και τύφλωση.

[2] Αντλώντας από το βιβλίο της S. Federici, "Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα", εκδ. των ξένων, 2014.

[3]Στη Γαλλία ένα βασιλικό διάταγμα του 1556 υποχρέωνε τις γυναίκες να δηλώνουν κάθε εγκυμοσύνη τους και τις καταδίκαζε σε θάνατο όταν τα βρέφη πέθαιναν πριν τη βάπτισή τους και μετά από κρυφό τοκετό, ακόμη και χωρίς να έχει αποδειχτεί η ενοχή τους.

[4] Αντλώντας από το "Μελέτες για το φύλο στην ανθρωπολογία και ιστορία", εκδ. Αλεξάνδρεια, 2011.

[5] Η στειρότητα αποτελεί αιτία αποπομπής και περιθωριοποίησης από το κοινωνικό, ως μη ικανότητα εκπλήρωσης αυτής που θεωρείται κύρια αποστολή του "ανθρώπινου είδους", της διαιώνισής του. Ενδεικτικό παράδειγμα εξοστρακισμού και στοχοποίησης ως ασθενών εκείνων με μη-δυνατότητα αναπαραγωγής είναι ένα απόσπασμα από το σχολικό βιβλίο της Γ' Λυκείου, Βιολογίας (προσανατολισμού επαγγελμάτων υγείας), όπου οι μαθητές και μαθήτριες καλούνται να εντρυφήσουν πάνω στο παρακάτω: "...Δύο χαρακτηριστικά σύνδρομα είναι το σύνδρομο Klinefelter και το σύνδρομο Turner. Τα άτομα με σύνδρομο Klinefelter έχουν τρία φυλετικά χρωμοσώματα, τα XXY, αντί του φυσιολογικού ζεύγους XY. Τα άτομα αυτά έχουν εξωτερικά χαρακτηριστικά αρσενικού ατόμου, είναι όμως στείρα. Τα άτομα που πάσχουν από σύνδρομο Turner έχουν ένα μόνο X χρωμόσωμα από το ζεύγος των φυλετικών χρωμοσωμάτων. Τα άτομα αυτά δεν εμφανίζουν δευτερογενή χαρακτηριστικά του φύλου, παρ' όλο που έχουν φαινότυπο θηλυκού ατόμου, και είναι στείρα".

[6]Μπακαλάκη 1989: 45

Θρησκεία, ηθική και δικαιωματικός λόγος

Οι θρησκείες έχουν να συμβάλουν τα μέγιστα προς την κατεύθυνση της ενοχοποίησης της γυναίκας που αποφασίζει σε διακοπή της εγκυμοσύνης, και γενικότερα προς την επιτήρηση του γυναικείου σώματος, το οποίο έτσι κι αλλιώς θεωρείται (από ένα μεγάλο μέρος των θρησκειών) επικίνδυνο, αυτό που βρίσκεται πιο κοντά στο Κακό, στο "δαιμονικό".

Ξεκινώντας από τις μονοθεϊστικές, αβρααμικές θρησκείες θα αναφερθούμε στον ιουδαϊσμό, στον χριστιανισμό και το Ισλάμ˙ για τους ραβίνους μελετητές το έμβρυο θεωρείται μέρος του σώματος της γυναίκας και, επομένως, φέρει ζωή μόνο όταν αναπνεύσει για πρώτη φορά, έξω από την μήτρα της μητέρας. Βάσει αυτού, η σκόπιμη καταστροφή του εμβρύου δεν ισοδυναμεί με θάνατο, ούτε με αφαίρεση ανθρώπινης ζωής. Παρ' όλα αυτά, η μετέπειτα και κυρίαρχη (μέχρι σήμερα) ιουδαϊκή διδασκαλία αποκηρύσσει την έκτρωση, εκτός κι αν κινδυνεύει η ζωή της (δυνάμει) μητέρας.

Ο χριστιανισμός, έπειτα, με την έμφαση που έδωσε στην ιερότητα της ζωής (εν γένει), ήρθε σε αντίθεση και ρήξη με τη λαϊκή αποδοχή της έκτρωσης. Από την αρχή της η χριστιανική διδασκαλία προσανατολίστηκε προς την άποψη πως το έμβρυο είναι οντολογικά αυτοτελές και καταπολέμησε την «παγανιστική πρακτική της άμβλωσης». Οι χριστιανοί συγγραφείς απέδιδαν την κατηγορία της ανθρωποκτονίας σε αυτές που κατέστρεφαν τον "καρπό της κοιλιάς". Έτσι κι αλλιώς η άμβλωση συγκαταλέγεται μεταξύ των πολύ σοβαρών αμαρτημάτων, θεωρείται ως άρνηση και μη-αποδοχή του θείου δώρου της ζωής και, άρα, της ίδιας της διδασκαλίας του Χριστού. Η χριστιανική Εκκλησία πολλές φορές έχει βρεθεί σε σύγχυση σε περιπτώσεις κατά τις οποίες κινδύνευε η ζωή της γυναίκας, λόγω επιπλοκών της εγκυμοσύνης. Ακόμα όμως και σε αυτές τις περιπτώσεις η θέση της συνήθως παρέμενε (και παραμένει) ίδια, δηλ. καταδίκη του γεγονότος, ως θεολογικά μεμπτού[1].

Για τον Ισλαμικό νόμο το έμβρυο ισοδυναμεί με πιθανό κληρονόμο, που μπορεί να αποκτήσει τους δικούς του διαδόχους. Ωστόσο η άμβλωση δεν θεωρείται αξιόποινη πράξη, όταν γίνεται με την συναίνεση του άντρα (του "πατέρα» δηλ. του εμβρύου). Παρ' όλα αυτά, το Ισλάμ απαγορεύει ρητά και αυστηρά την

άμβλωση μόλις το έμβρυο αποκτάει ψυχή, κάτι που υποτίθεται ότι συμβαίνει στις 40 με 120 μέρες από την σύλληψη.

Τέλος, όσον αφορά τις θρησκείες, περσικά, ινδουιστικά και βουδιστικά κείμενα αναφέρουν πως οι ποινές για τις εκτρώσεις ήταν παρόμοιες με εκείνες για την ανθρωποκτονία. Στην περίπτωση του Βουδισμού η άμβλωση παραβιάζει το βουδιστικό ιδεώδες της «αυτοθυσίας» και η γυναίκα που την συντελούσε τιμωρούνταν αυστηρά. Σήμερα, οι ινδουιστικές και βουδιστικές θρησκευτικές επιταγές δεν έχουν την βαρύτητα του νόμου, ώστε να επιβάλλουν τιμωρίες[2].

Στο ζήτημα περί ηθικής και δικαιώματος, παραδοσιακά φαίνεται πως υπάρχουν δυο κύρια αντιμαχόμενα "στρατόπεδα": από τη μία οι υπερασπιστές του δικαιώματος στην επιλογή (pro-choice) και από την άλλη οι υπερασπιστές του δικαιώματος στην «αγέννητη ζωή» (pro-life). Ο γενικότερος λόγος περί δικαιώματος είναι εξαιρετικά προβληματικός˙ καταρχάς, η επιμονή στον δικαιωματικό λόγο και η υπεράσπιση του «δικαιώματος στην επιλογή» άνοιξε τον δρόμο για την πολιτισμική αλλά και θεσμική αναγνώριση του «δικαιώματος στην αγέννητη ζωή». Η ίδια δηλ. η πρόσβαση στην άμβλωση, ως ζήτημα αποκλειστικά δικαιωματικό, αναπόφευκτα προϋποθέτει αντίλογο στο ίδιο πάλι πλαίσιο («δικαιώματα του εμβρύου», «δικαιώματα του πατέρα» κλπ).

Έπειτα, εξίσου προβληματικό είναι και το ίδιο το περιεχόμενο του «δικαιώματος στην επιλογή», αλλά και φυσικά του αντιφατικού, ή τουλάχιστον παράλογου, «δικαιώματος στην αγέννητη ζωή». Στην θεώρηση της επιλογής υπερτονίζονται ο προσωπικός και ο ιδιωτικός χαρακτήρας ως οι μόνοι παράγοντες οι οποίοι τελικά μετέχουν στην υπόθεση της άμβλωσης, η οποία νοείται ως μια κλειστή, μυστική και καθαρά ιδιωτική υπόθεση. Έτσι, αποσιωπάται η αλληλεξάρτηση των αποφάσεων των γυναικών με τις ευρύτερες κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες και κυρίαρχες επιβολές, οι οποίες, έτσι κι αλλιώς, διαπερνούν τις επιλογές τους αλλά και τα σώματά τους. Με αυτόν τον τρόπο δεν γίνεται λόγος για καμία ουσιώδη απελευθέρωση του ζητήματος από το οικονομικό, θεσμικό-νομικό, ιατρικό και ηθικολογικό καθεστώς που το περιβάλλει και το οποίο αφήνεται να ορίζει, με τους δικούς του όρους, αυτό το «δικαίωμα στην άμβλωση».

Όσον αφορά το «δικαίωμα στη ζωή», αυτό βασίστηκε κυρίως πάνω σε μια αυθαίρετη, οντολογική και ιδεαλιστική κατασκευή, αυτή του Ανθρώπου (ο οποίος μετέχει και κάποιας συγκεκριμένης Ανθρώπινης ουσίας-φύσης). Μια κατασκευή, η οποία ηθικοποίησε τις σωματικές λειτουργίες της «σύλληψης»[3] και θεώρησε πως το έμβρυο πρέπει να, και όντως μετέχει της ιδέας του Ανθρώπου, ότι είναι πρόσωπο (individual). Αυτοί οι ισχυρισμοί μπορούν βέβαια να απαντηθούν και με τα ίδια τα εργαλεία που μας δίνονται από την Ηθική (ως κλάδος της φιλοσοφίας). Αναφορικά, παρουσιάζονται οι Φουκώ, Αλτουσέρ και Λακάν οι οποίοι, μέσα από την εργασία τους, έθεσαν υπό αμφισβήτηση την γενικότερη ιδέα μιας και μοναδικής φυσικής ή πνευματικής ταυτότητας του Ανθρώπου και, κατά συνέπεια, το ίδιο το θεμέλιο μιας "ηθικής θεωρίας". Επιπροσθέτως, για την γυναίκα που σκέφτεται τη διακοπή της εγκυμοσύνης έχει δημιουργηθεί μια εικόνα που τη θέλει ανεύθυνη, συμφεροντολόγα, εγωίστρια και ηθικά κολάσιμη, έτσι ώστε τελικά να υπογραμμίζεται το δυνητικά «επικίνδυνο» περιβάλλον για το «αβοήθητο» και «αθώο» έμβρυο. Μέσα στο ίδιο πλαίσιο, η γυναίκα και η βούλησή της δεν λαμβάνονται υπόψη, απουσιάζουν παντελώς, και το γυναικείο σώμα αντικειμενοποιείται, απεικονίζεται ως ένα «παθητικό δοχείο», το οποίο οφείλει να κυοφορήσει και να προστατέψει το «αγέννητο μωρό», σε κάθε περίπτωση.

Ένα ακόμα πρόβλημα εντοπίζεται στο ότι η θεωρία των δικαιωμάτων (rights theory) βασίζεται στην υπόθεση (ή και στη φιλελεύθερη αξίωση) του ανταγωνισμού για την απαίτηση της αναγνώρισης του εκάστοτε προβλήματος και, αφού καταστεί αυτή η αναγνώριση εφικτή, στη θεσμική και κοινοβουλευτική του διευθέτηση και, τελικά, στη νόμιμη παραχώρηση του δικαιώματος. Ένα γενικότερο παιχνίδι διαχείρισης εντάσεων και αντιμαχόμενων συμφερόντων, αφού την κατάλληλη στιγμή η εκάστοτε "συμπονετική"

κυβέρνηση νομοθετεί ώστε να "αποκαταστήσει την αδικία" (την οποία δεν κατάφεραν οι προηγούμενοι) και τελικά να αποκαταστήσει την ίδια τη δημοκρατία, καθώς και να τονώσει το αίσθημα του πολίτη, το οποίο συνεπάγεται και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις από μέρους του. Υπό αυτή την έννοια ο λόγος περί δικαιωμάτων νοείται ως μια διαχειριστική πολιτική των "από πάνω", προς τους "από τα κάτω", ως μια αντι-εξεγερτική διαχείριση για τη διατήρηση του status quo. Τέλος, πρόκειται για μια διαρκή διαδικασία απόσπασης συναινέσεων αλλά και επαγρύπνηση των "υγειών πολιτών", αφού τελικά τα δικαιώματα αυτά και η διατήρησή τους νοούνται ως η μεγαλύτερη απόδειξη του πόσο λειτουργική, αληθινή αλλά και αναγκαία είναι η αστική δημοκρατία.

Η ηθική πάντα αυτοαναιρείται, ως ένα γενικότερο αντιφατικό και αυτο-συγκρουόμενο/αυτο-καταστροφικό κατασκεύασμα, ως μια «Νεφέλη». Έτσι, ακόμα και οι ίδιοι (το Κράτος, οι κληρικοί, οι ηθικολόγοι) οι οποίοι επιμένουν στην διατήρηση της «αγέννητης» ανθρώπινης ζωής, με κάθε κόστος, και στην ηθικοποίησή της (ως το «αγαθό», το «φως», το Καλό, κτλ.), τελικά, σε έναν εθνικό πόλεμο ή κατάσταση «εκτάκτου ανάγκης» θα είναι πάλι οι πρώτοι οι οποίοι θα μιλήσουν για τη θεμιτή και αναμενόμενη θυσία της ίδιας εκείνης ζωής, την οποία με σθένος και αυταπάρνηση είχαν υπερασπιστεί. Μάλιστα, μια τέτοια πράξη, το να παραδίδει κανείς τη ζωή του και να πεθαίνει για την πατρίδα, περιγράφεται ως «ηθικά αναγκαία»(!)

Παραπομπές

[1]Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της θρησκευτικής αγκύλωσης και δογματισμού αποτελεί και η εμβληματική δήλωση της καθολικής Εκκλησίας, πάνω ακριβώς στο ζήτημα της «μητέρας σε κίνδυνο», στην οποία μπορεί να αποκρυσταλλωθεί σε όλο της το μεγαλείο αυτή η «αγάπη προς την ζωή»: «Δύο θάνατοι είναι προτιμότεροι από μία έκτρωση»(!) (Μητσοπούλου: 13).

[2] Είναι σύνηθες σήμερα το φαινόμενο για τους ινδουιστές να υποβάλλουν τις συζύγους τους σε άμβλωση, ειδικά στις περιπτώσεις που κυοφορούν «θηλυκό» έμβρυο, χωρίς καμία θρησκευτική-ηθική ενοχή.

[3] Ακόμα και το ίδιο το ουσιαστικό (και το ρήμα από το οποίο προέρχεται) δηλώνει ακριβώς αυτή την «σύλληψη» της (νέας) ζωής.

Αμβλώσεις και κατασκευή εθνικών έμφυλων ταυτοτήτων

Η πειθαρχία δεν υπήρξε ποτέ τόσο σημαντική όσο όταν κατέστη ιστορικά απαραίτητη η διαχείριση του «πληθυσμού» (Φουκώ, Governmentality).

Πράγματι, το κράτος, με την κατασκευή της "προστασίας της αγέννητης ζωής" και τη θέσμιση νόμων σχετικών με την άμβλωση, καθίσταται ρυθμιστής του γυναικείου σώματος και της σεξουαλικότητας. Για το κράτος-έθνος είναι σημαντικό να επιβάλλει στο γυναικείο σώμα το ρόλο της αναπαραγωγικής μηχανής[1]. Σκοπός αυτής της επιβολής είναι να παράσχει στο έθνος ως συλλογικό σώμα τη δυνατότητα ρύθμισης "σημαντικών" λειτουργιών για αυτό, δηλαδή της ποσότητας και της ποιότητας του πληθυσμού και του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Τούτο επιτυγχάνεται, αφενός, μέσω των θεμελιακών εκείνων φαντασιώσεων που αντιλαμβάνονται το κράτος ως το συλλογικό σώμα της κοινωνίας. Φαντασιώσεις εμπεδωμένες απαρχής του κράτους, λόγοι περί "κοινωνικών συμβολαίων" και συναινέσεων: η κοινωνία πρέπει συνολικά να στηρίζει και να αναπαράγει το κράτος γιατί μόνο μέσα σε αυτό υπάρχει ως τέτοια. Και φυσικά, το κράτος πρέπει να είναι το μόνο ικανό να τη διαφυλάξει, να τη ρυθμίσει και να τη νουθετήσει, να την προστατέψει και να τη διαιωνίσει. Στο πλαίσιο του κράτους-έθνους λοιπόν, κοινωνία και έθνος ταυτίζονται, ως κλειστό και ενιαίο Όλον, του οποίου το παρόν και το μέλλον διακυβεύονται στις "ευαίσθητες" ζώνες επαφής του τόσο με όμορους όσο και με εισρέοντες "άλλους" (όπως εύστοχα περιγράφει η Α. Αθανασίου). Κριτήριο εθνικής ταύτισης και

διαφοροποίησης είναι το "αίμα", ως χαρακτηριστικό αξιακά φορτισμένο με τα πολιτισμικά συνδηλούμενα της σωματικής ουσίας που είναι δυνάμει ζωογόνος αλλά και δυνάμει επιδεκτική μιαρότητας.
Αφετέρου, αφού το κράτος συγκροτείται ως το συλλογικό σώμα της κοινωνίας, μιας κοινωνίας εθνικά και πολιτισμικά ορισμένης, τα άτομα εντός της κοινωνίας έχουν κι αυτά υποχρεώσεις και καθήκοντα απέναντί της. Οι έμφυλοι διαχωρισμοί είναι αυτοί που υποδεικνύουν, στο πλαίσιο του έθνους-κράτους, τους διαφορετικούς ρόλους που αναλαμβάνουν τα φύλα απέναντί του -οι άνδρες είναι οι πολεμιστές, που φροντίζουν για τη διαφύλαξη και τη διεύρυνση των συνόρων του κράτους, ρόλος συνυφασμένος με την αρρενωπότητα, ενώ οι γυναίκες καλούνται να αναλάβουν το κομμάτι της αναπαραγωγής και της ανατροφής νέων στρατιωτών (άντρες) και τροφών (γυναίκες). Οι ρόλοι τους είναι αλληλοσυμπληρούμενοι, "ταιριαστοί" με τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται σε κάθε φύλο. Οι άντρες, ως ισχυροί, δυνατοί, μη συναισθηματικοί, συμμετέχουν στον πόλεμο, ενώ οι γυναίκες, ως λιγότερο δυνατές αλλά με "εγγενή" προδιάθεση στη φροντίδα των άλλων, ευαίσθητες, στωικές αλλά και ευάλωτες, αναλαμβάνουν φαινομενικά υποστηρικτικούς ρόλους -αλλά απαραίτητους για τη διατήρηση του έθνους- ως μητέρες-αναπαραγωγικές μηχανές. Με αυτό τον τρόπο, οι κυρίαρχα αποδιδόμενες "φυσικές δυνατότητες" κάθε έμφυλου σώματος είναι αυτές που υποδεικνύουν ποιος είναι ο κατάλληλος ρόλος για κάθε φύλο στη διατήρηση της φαντασιακής εθνικής κοινότητας. Μέσω της ρύθμισης της σεξουαλικότητας και του γυναικείου σώματος, το γυναικείο σώμα αποκτά χρηστική αξία (αναπαραγωγή) και το έθνος γίνεται ο αρρενωπός φρουρός του - το σώμα γίνεται κομμάτι του έθνους και του συλλογικού σχεδιασμού του.
Η απεικόνιση αυτή του έθνους ως ανδρική αδελφότητα, που προστατεύει την πατρίδα και την οικογένεια, συμπληρώνεται από την επιτακτική μητρότητα, ώστε το έθνος να συνδέεται με την ετεροφυλόφιλη πυρηνική οικογένεια. Κατασκευάζοντας δημογραφικούς "άλλους", καθιστώντας ιδεατή την ατομική, οικογενειακή και εθνική συνέχεια, φυσικοποιώντας την αναπαραγωγή και τη μητρότητα και προβληματικοποιώντας, αντίστοιχα, τη μη αναπαραγωγή, προβάλλοντας την πυρηνική οικογένεια ως αποκλειστικό "τόπο" φροντίδας και αγάπης, η κοινωνική κατασκευή της αναπαραγωγής παρουσιάζεται ως αυτονόητη και αυθόρμητη επιλογή και το ατομικό και πολιτικό σώμα εξισώνονται και ταυτίζονται. Δημιουργείται έτσι ένα πλέγμα φύλου, σεξουαλικότητας και έθνους, τα άτομα ταξινομούνται και ελέγχονται, όχι μόνο με νόμους που επιβάλλονται αλλά και με επιθυμίες που υποβάλλονται[2]. Το πρόταγμα της βιοπολιτικής πειθαρχίας είναι ένα πρόταγμα συλλογικής και ατομικής εν-σωμάτωσης. Στις παρούσες ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες, που η αναπαραγωγή αποτελεί "καθήκον του καθενός και στόχο όλων" -κατά την εύστοχη φράση του Φουκώ-, η μη-αναπαραγωγή αναπαρίσταται όχι μόνο ως απεμπόληση καθήκοντος προς το κοινωνικό σύνολο, αλλά και ως επιζήμια, μη ορθολογική διαχείριση της ατομικής υγείας των γυναικών. Αναπόφευκτα, λοιπόν, κάθε επιλογή που δεν ευθυγραμμίζεται με αυτό που το έθνος απαιτεί από τους υπηκόους του (π.χ. ομοφυλοφιλία), αποτελεί απειλή προς τον ίδιο τον εθνικό κορμό[3]. Όπως, λοιπόν, η σεξουαλικότητα, έτσι και η μητρότητα, στο πλαίσιο του έθνους, δεν αποτελεί στην πραγματικότητα προσωπική επιλογή, αλλά ρόλο εθνικής σημασίας. Η υποστασιοποίηση της κατηγορίας της "γυναίκας" και του "ομοφυλόφιλου" είναι μια από τις οργανωτικές και ρητορικές αρχές των εθνικισμών, αφού οι έμφυλες εθνικές ταυτότητες αποδιοργανώνονται όταν Άλλες συνάφειες και "αλλόκοτες" επιλογές διασαλεύουν τις βεβαιότητες που αυτές εδραιώνουν και εγγυώνται.

περί δημογραφικής αγωνίας

Ο κρατικός έλεγχος στα γυναικεία σώματα εντείνεται με το πρόσχημα του δημογραφικού προβλήματος της χώρας (με το οποίο μάλιστα συστρατεύεται και η αριστερά) αλλά και τον ρατσισμό με τον οποίο αυτό συνδέεται άρρηκτα. Ο λόγος περί "δημογραφικού προβλήματος" απηχεί μια κατασκευή πρακτικών λόγου, θεσμικών συμβάσεων και φαντασιακών επενδύσεων που καθιστούν τη διαχείριση της ζωής αντικείμενο συστηματικού πολιτικού ελέγχου, αυτό που ονομάζεται βιοπολιτική.

Παρά τον κάπως "στεγνό", τεχνοκρατικό χαρακτήρα που έχει συχνά ο δημογραφικός λόγος, ιδιαίτερα στην ποσοτική-στατιστική εκδοχή του, έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνει ένα κλίμα μιας κάποιας διάχυτης ανησυχίας σχετικά με τη "συνέχεια", το "μέλλον" κ.ο.κ., εξαιτίας ακριβώς του ότι παρουσιάζεται ως αντικειμενικός-επιστημονικός[4]. Ο δημογραφικός λόγος δραματοποιείται με μεταφορές περί γήρανσης, αφαίμαξης, εθνικής αποσύνθεσης, δημιουργώντας μια συνεχή αγωνία αφού συνδέεται με εικόνες ασθένειας ή θανάτου. Παλαιότερα, αντίστοιχοι δημογραφικοί λόγοι ενσωματώθηκαν στο λόγο αγωνιστών για τα πολιτικά δικαιώματα των μαύρων. Στις ΗΠΑ, από το 1965 ως το 1972, οι μαύροι αγωνιστές, με πρωτοστάτες το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων και το Έθνος του Ισλάμ, μίλησαν εναντίον της αντισύλληψης και της νομιμοποίησης των αμβλώσεων σε αρκετές πολιτείες εκείνη την περίοδο ως μαύρης γενοκτονίας. Οι γεννήσεις θεωρούνταν από τους μαύρους αγωνιστές ένα ισχυρό όπλο στον αγώνα τους, αφού θα αύξαναν την εκλογική τους δύναμη αλλά και θα τους τροφοδοτούσαν με "πολεμιστές" για την επανάσταση. Όμως, βρήκαν απέναντί τους τις μαύρες γυναίκες του κινήματος. Μια έρευνα του 1971 έδειξε ότι η πλειοψηφία των μαύρων ανδρών και γυναικών ήταν υπέρ της άμβλωσης και του κρατικά επιδοτούμενου ελέγχου γεννήσεων[5].

Στην Ελλάδα, η "δημογραφική αγωνία" όπως διαμορφώθηκε κατά τη δεκαετία του ’80, η έκρηξη δηλαδή λόγων γύρω από τη μείωση τη γεννητικότητας που καταγράφηκε τότε, μετατόπισε την κοινοβουλευτική συζήτηση για τη νομιμοποίηση των αμβλώσεων, το 1986, στο κατά πόσο η νόμιμη άμβλωση επιδεινώνει το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Στην κοινοβουλευτική εκείνη συζήτηση ακούστηκαν πολλά μαργαριτάρια, για τις αμβλώσεις που στειρώνουν (Α. Σπηλιόπουλος, ΝΔ) και την ατεκνία που προκαλεί καρκίνο των ωοθηκών, για τον επικείμενο κίνδυνο ισλαμοποίησης της Ευρώπης που αποτελεί την «πολιτιστικότερη ήπειρο της υδρογείου σφαίρας» (Ν. Οικονομόπουλος, Πολιτική Άνοιξη), για την ερήμωση «εθνικά κρίσιμων περιοχών, όπως είναι ο Έβρος, η Ροδόπη και η Λέσβος σε αντιδιαστολή με την πληθυσμιακή αύξηση στην Αλβανία, στην Τουρκία και τα Σκόπια» (Φ. Πάλλη-Πετραλιά). Αποκορύφωμα, η "εμβληματική" προτροπή του τότε προέδρου της Δημοκρατίας, Χρ. Σαρτζετάκη: «γεννάτε χριστιανοί, γιατί χανόμαστε»! Η επακόλουθη νομική αναγνώριση της άμβλωσης, που δεν είναι βέβαια πλήρης ούτε αδιάκριτη, λειτουργεί ως εμπέδωση της επιβολής έμφυλων λόγων και ρόλων που αποβλέπουν στον κρατικό έλεγχο επί του πληθυσμού.
Το 1993 η κυβέρνηση Μητσοτάκη συγκρότησε διακομματική κοινοβουλευτική επιτροπή με σκοπό την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος. Το πόρισμα υποστηρίζει ότι ο επαναπατρισμός πολιτικών προσφύγων ελληνικής καταγωγής μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, σε αντίθεση με την εισροή μεταναστών, κυρίως «μουσουλμάνων από αφρο-ασιατικές χώρες», οι οποίοι θεωρείται ότι προκαλούν σοβαρά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα, αφού «δεν μπορούν να προσαρμοστούν στην ελληνική κοινωνία εξαιτίας του εντελώς διαφορετικού πολιτισμού του Ισλάμ». Γίνεται, επομένως, σαφές ότι στόχος της διακομματικής επιτροπής για το δημογραφικό δεν ήταν απλά και μόνο η ανάκαμψη των αριθμητικών στοιχείων, αλλά και ο έλεγχος των "ποιοτικών" χαρακτηριστικών του πληθυσμού, η επίτευξη μιας όχι μόνο ποσοτικής αλλά και ποιοτικής "ομαλοποίησης". Η ίδια λογική διαπνέει μέχρι και σήμερα το λόγο περί δημογραφικού προβλήματος, υπό το πρίσμα και της πρόσφατης κατακόρυφης αύξησης της μετανάστευσης προς την ΕΕ. Από τη μία, λοιπόν, η Ευρώπη "γερνάει", δεν υπάρχει νέο εργατικό δυναμικό, τα ασφαλιστικά ταμεία πέφτουν έξω. Από την άλλη, η... "αδυναμία μας" να διατηρήσουμε την αριθμητική μας υπεροχή αφήνει χώρο στους μετανάστες να πολλαπλασιαστούν και να αλλοιώσουν έτσι τα χαρακτηριστικά "μας", τόσο πολιτισμικά και πολιτικά όσο και με αυστηρά φυλετικούς όρους. Ακόμη και οι λόγοι στους οποίους αποδίδονται αυτές οι υποτιθέμενες αναντιστοιχίες στις γεννήσεις είναι ρατσιστικοί -οι φτωχοί μετανάστες γεννούν περισσότερα παιδιά (λόγω μη χρήσης μέσων αντισύλληψης, λόγω ανάγκης για εργατικά χέρια στην οικογένεια, ή ακόμη και λόγω ...οργανωμένου σχεδίου για να μας ξεπεράσουν αριθμητικά και να πάρουν τον έλεγχο της χώρας!) ενώ οι

μεσοαστοί ή αστοί ευρωπαίοι λιγότερα αφού θέλουν να τους εξασφαλίσουν ένα καλό βιοτικό επίπεδο. Ωστόσο, στη Γερμανία αυτό που φαίνεται να δίνει νέα πνοή στα κέρδη των αφεντικών αλλά και των ασφαλιστικών ταμείων, στη γλώσσα των σκληρών οικονομικών, είναι οι εισροές μεταναστών στην Ευρώπη, αφού στις δύο πρώτες δεκαετίες της ζωής του, η διατροφή και η εκπαίδευση ενός ανθρώπου στοιχίζουν 200.000 ευρώ, ενώ οι μετανάστες που φτάνουν στη χώρα έρχονται όντες "έτοιμοι" για εργασία (από τη μπροσούρα "Μετανάστευση, Προσφυγιά και Εργασία", Απρίλης 2016).
Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο δημογραφικός έλεγχος δεν ασκείται πάντα για ρύθμιση του πληθυσμού προς τα πάνω. Στην Κίνα, συμβαίνει με αντίθετη φορά. Εκεί, εφαρμόζεται η πολιτική του "οικογενειακού προγραμματισμού", κοινώς πολιτική του ενός παιδιού από το 1979 -τροποποιήθηκε το 2002 για να παρέχει τροποποιήσεις σχετικά με τις γεννήσεις σε μειονοτικούς πληθυσμούς και κινέζους αγροτικών περιοχών.
Με ποσοτικούς όρους λοιπόν, το κράτος επιδιώκει τον έλεγχο του πληθυσμού του ώστε να ελέγξει αντίστοιχα την ποσότητα του εργατικού δυναμικού της χώρας αφενός και να εγγυηθεί αφετέρου την αριθμητική υπεροχή του έναντι των "εχθρικών γειτόνων" του. Με ποιοτικούς όρους, το κράτος είναι αυτό που έρχεται να ρυθμίσει ποια κατηγορία πολιτών είναι αυτή στην οποία θα επιτρέπεται να αναπαράγεται. Το κράτος είναι αυτό που θα αποφασίσει ποιων οι απόγονοι είναι οι κατάλληλοι μελλοντικοί υπήκοοι. Η βιοπολιτική κανονικότητα δεν μετρά απλώς (μέσω της δημογραφικής στατιστικής), αλλά και προσδιορίζει ποια υποκείμενα "μετράνε" ως βιώσιμα πολιτικά υποκείμενα. Το παράδειγμα του Τρίτου Ράιχ είναι χαρακτηριστικό. Η έκτρωση απαγορευόταν για όλες τις "κατάλληλες" άριες γυναίκες και η πρόσβαση στα αντισυλληπτικά ήταν πολύ περιορισμένη. Ωστόσο, οι αμβλώσεις επιτρέπονταν και συχνά επιβάλλονταν σε όσες κρίνονταν "ακατάλληλες να κυοφορήσουν παιδιά". Σε πολλές περιπτώσεις, οι γυναίκες που θεωρούνταν κατώτερες ή ακατάλληλες δεν ενθαρρύνονταν απλώς να κάνουν εκτρώσεις αλλά συχνά υποχρεώνονταν σε στείρωση.

Παραπομπές

1. Για παράδειγμα, το να επιτρέπεται η άμβλωση σε περιπτώσεις που η εγκυμοσύνη θέτει σε κίνδυνο τη ζωή της μητέρας, αφορά στην πραγματικότητα την "προστασία" της γυναίκας από ζητήματα που την απειλούν ως αναπαραγωγική μηχανή.

2. Στο "Έθνος, ο τόπος των ανδρών και των μανάδων τους" διαβάζουμε: "Η πειθαρχική αυτή δέσμευση του σώματος στην εθνική εικονοποιΐα, η οργάνωση του εαυτού και των σεξουαλικών μεταβλητών του σε τελετουργικές εικόνες που αναφέρονται στο έθνος, δείχνουν τα σημεία στα οποία οι δύο σχέσεις διασταυρώνονται και διεκδικούν από κοινού το σχηματισμό ενός αναπόδραστου πλέγματος. Οι βιοπολιτικές προσταγές μορφοποιούν το πλέγμα αυτό καθώς "πραγματώνονται μέσω των διαπλοκών βιολογικής και πολιτικής ύπαρξης, κοινωνίας και σεξουαλικότητας, σώματος και πληθυσμού, εθνικής πολιτικής και αναπαραγωγικής στάσης των κοινωνικών υποκειμένων". Η ταξινόμηση και κατ' επέκταση έλεγχος των πειθαρχικών υποκειμένων με επιθυμίες που έχουν υποβληθεί και όχι με νόμους που επιβάλλονται κατευθύνει τις δύο σχέσεις, αν ακολουθήσουμε το σχήμα του Φουκώ για την θετικότητα της εξουσίας και τη δυνατότητά της να παράγει επιθυμίες και ηδονές."

3. "Το κράτος αναπαρίσταται ως άνδρας. Το να υπερασπίζεται κανείς το κράτος σημαίνει να υπερασπίζεται την αρρενωπότητά του, ο ομοφυλόφιλος είναι εξ ορισμού μια απειλή". Sasho A. Lambevski

4. Το δημογραφικό πρόταγμα, με άλλα λόγια, παράλληλα τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από πολιτισμικά κατασκευασμένες ατομικές και συλλογικές ευαισθησίες, προδιαθέσεις και ταυτίσεις. Αποκτά έτσι λόγο ύπαρξης και πολιτισμική σημαντικότητα, δηλαδή συμβολικό κεφάλαιο, συμμετέχοντας ενεργά σ' αυτό που ο Μπουρντιέ περιγράφει ως διαδικασία μετασχηματισμού μιας σχέσης ισχύος σε σχέση νοήματος. (Η πειθαρχία της συνέχειας: Σώμα, χρόνος και βιοπολιτική στην Ελλάδα σήμερα, Αθηνά Αθανασίου)

5. Το 1968, μια ομάδα μαύρων ριζοσπαστριών φεμινιστριών στη Νέα Υόρκη εξέδωσαν το "The Sisters Reply", μια μπροσούρα που ισχυριζόταν ότι ο έλεγχος γεννήσεων έδωσε στις μαύρες γυναίκες "την ελευθερία να παλέψουν ενάντια στη γενοκτονία των μαύρων γυναικών και παιδιών", εννοώντας τη μεγαλύτερη θνησιμότητα των παιδιών και μητέρων φτωχών οικογενειών. Οι μαύρες αγωνίστριες αντέδρασαν στις μεθοδεύσεις που κατηύθυναν τις γυναίκες να γίνουν μητέρες που παράγουν "πολεμιστές για την επανάσταση", υποστηρίζοντας ότι ο περιορισμός του ρόλου των μαύρων γυναικών σε αυτόν της μητέρας δεν απείχε και πολύ "από ένα παρελθόν όπου οι μαύρες γυναίκες ήταν αναπαραγωγικές μηχανές των ιδιοκτητών σκλάβων".

περί αντισυλληπτικών μέσων

Από το 1883 μέχρι και το 1978 οι εκτρώσεις αλλά και η πληροφόρηση για την αντισύλληψη απαγορεύονταν στην Ελλάδα. Οι φεμινίστριες του πρώτου κύματος ήταν αυτές που έθεσαν και τα δύο αυτά ζητήματα στις αρχές του 20ου αιώνα, οπότε αρχίζει να εισάγεται, στο δυτικό κόσμο, η κουβέντα περί "δικαιώματος" στη διακοπή της κύησης.

Σήμερα η αντισύλληψη είναι διαδεδομένη και οι περισσότερες μέθοδοί της ιατρικοποιημένες και επεμβατικές στο γυναικείο σώμα:

Το κολπικό διάφραγμα είναι μια αντισυλληπτική μέθοδος που είχε προταθεί και από φεμινίστριες προηγούμενων δεκαετιών, κυρίως στο εξωτερικό. Αυτό γιατί, από τη μία, η γυναίκα που το χρησιμοποιεί, μπορεί να αποφύγει τη διαπραγμάτευση της αντισύλληψης με τον παρτενέρ της και από την άλλη, ως μέθοδος είναι λιγότερο ιατρικοποιημένη, καθώς δεν απαιτεί συστηματικό ιατρικό έλεγχο.

Το σπιράλ είναι μία άλλη γνωστή και κλασική μέθοδος αντισύλληψης. Τοποθετείται στη μήτρα και συνήθως προκαλεί επιπλοκές όπως πόνο, αύξηση αίματος στη διάρκεια της περιόδου, φλεγμονή μέχρι και διάτρηση μήτρας.

Τα αντισυλληπτικά χάπια είναι μια ευρέως διαδεδομένη μέθοδος σήμερα που προτείνεται από τους γιατρούς, όχι μόνο ως αντισύλληψη, αλλά και ως μέθοδος ορμονικής ρύθμισης, ρύθμισης τριχοφυΐας και ακμής και ρύθμισης της σταθερότητας του κύκλου. Δηλαδή χρησιμοποιούνται και για ιατρικούς και για αισθητικούς λόγους. Πλέον υπάρχουν στο εμπόριο "πολύ εξελιγμένα" αντισυλληπτικά χάπια (τα λεγόμενα χάπια τέταρτης γενιάς) για τα οποία οι γιατροί σκίζουν τα ιμάτιά τους σχετικά με το πόσο καλά και ακίνδυνα είναι -όπως άλλωστε έκαναν και για τα πρώτης γενιάς, αποσιωπώντας τις πολλές παρενέργειές τους. Αυτή η μέθοδος είναι πλήρως ιατρικοποιημένη, καθώς απαιτεί συχνές εξετάσεις, παρακολούθηση από γιατρούς και ειδική αγωγή στην καθημερινή ζωή (διατροφή, αποφυγή καπνίσματος, αλκοόλ κ.α.). Τα αντισυλληπτικά χάπια έχουν ένα πλήθος παρενεργειών, όπως κατακράτηση υγρών, μεταβολές στη διάθεση, διαταραχή του κύκλου όταν διακοπούν, έως και πρόκληση καρκίνου μακροπρόθεσμα.

Η διακοπτόμενη επαφή και ο ρυθμός είναι οι δύο πρακτικές αντισύλληψης που χρησιμοποιούνται συχνότερα (ο ρυθμός είναι το μέτρημα των ημερών του κύκλου και η αποφυγή των "γόνιμων" ημερών). Αυτές δεν είναι ιατρικοποιημένες και επεμβατικές πάνω στο σώμα και γι αυτό προτιμούνται συνήθως, παρόλο που τα αποτελέσματά τους είναι αμφίβολα. Η άλλη μη ιατρικοποιημένη μέθοδος είναι το προφυλακτικό, το οποίο είναι και το μόνο που προστατεύει από τα λεγόμενα σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα (Σ.Μ.Ν.) -κάποια τουλάχιστον- και δεν θεωρείται ότι έχει κάποια επίπτωση στο σώμα.

Τα ορμονικά εμφυτεύματα, όπως είναι και το Norplant, είναι μικροί μαλακοί σωλήνες που τοποθετούνται υποδόρια στο εσωτερικό μέρος του μπράτσου. Απελευθερώνουν ορμόνη που καθιστά τη σύλληψη αδύνατη γιατί η ορμόνη αυτή αλλάζει τη σύσταση των τοιχωμάτων της μήτρας. Δεν μπορεί να το αφαιρέσει καμία γυναίκα μόνη της και αυτός είναι ο λόγος που έχει χρησιμοποιηθεί ως υποχρεωτική αντισύλληψη σε κάποιες τοξικοεξαρτημένες σε κάποιες χώρες, όπως οι ΗΠΑ. Και αυτό ενοχοποιείται για σοβαρότατες παρενέργειες.

Υπάρχουν και κάποιες πιο σύγχρονες μέθοδοι αντισύλληψης, όπως είναι οι ενδομήτριες συσκευές. Στις τελευταίες, τοποθετούνται συσκευές μέσα στη μήτρα που απελευθερώνουν ορμόνες και ράβδους χαλκού (επειδή ο χαλκός λειτουργεί ως σπερματοκτόνο). Οι ενδομήτριες μέθοδοι μπορούν να προκαλέσουν αιμορραγία τους πρώτους μήνες ή ακόμα και τραυματισμούς. Στις σύγχρονες μεθόδους συμπεριλαμβάνονται επίσης ενέσιμες ορμόνες, αυτοκόλλητα επιθέματα, σπόγγοι που απελευθερώνουν σπερματοκτόνες ουσίες, που βέβαια όλες ανεξαιρέτως εφαρμόζονται αποκλειστικά στο σώμα της γυναίκας.

Το χάπι της επόμενης μέρας επίσης είναι μία λύση που προτείνεται όταν έχει αποτύχει η μέθοδος αντισύλληψης που έχει χρησιμοποιηθεί. Αυτό το χάπι διοχετεύει στον οργανισμό μας ορμόνες οι οποίες αναγκάζουν τα ωάρια να αποβληθούν από το σώμα. Στο ίδιο το φυλλάδιο οδηγιών για τον τρόπο χρήσης

του διαβάζουμε ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται συχνά, καθώς οι παρενέργειες του είναι ιδιαίτερα σοβαρές (όπως η διαταραχή του κύκλου, οι έντονοι πόνοι στη διάρκεια της περιόδου, μέχρι και η αύξηση τριχοφυΐας).

Όπως εύκολα μπορούμε να παρατηρήσουμε η συντριπτική πλειοψηφία των μεθόδων αντισύλληψης εφαρμόζονται στο γυναικείο σώμα, ακόμα και εκείνες που αφορούν στο αντρικό σώμα (σπερματοκτόνα). Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο. Το γυναικείο σώμα μοιάζει να είναι μονίμως υπεύθυνο και υπόλογο για όλα όσα συμβαίνουν επάνω του είτε επειδή δεν προφυλάχτηκε αρκετά είτε επειδή τα προκάλεσε. Είναι αυτό που πάντα επιτηρείται. Από το πώς ντύνεται για να μην ...προκαλεί στη δημόσια σφαίρα μέχρι το πώς θα προφυλαχθεί από μία ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη. Έτσι λοιπόν και οι μέθοδοι αντισύλληψης είναι ζήτημα της γυναίκας. Αρκεί να θυμηθούμε την περίπτωση των οροθετικών τοξικοεξαρτημένων γυναικών που διαπομπεύθηκαν με τον χειρότερο τρόπο επειδή οι άντρες-πελάτες που τις εκμεταλλεύονταν τις εξανάγκασαν να μη χρησιμοποιήσουν προφυλακτικό. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, η προφύλαξη αφορούσε αποκλειστικά και μόνο αυτές τις γυναίκες.

Και μια υποσημείωση: Μιας που θίγουμε το ζήτημα της προφύλαξης, άξιο αναφοράς είναι πως όλες οι μέθοδοι, πλην του προφυλακτικού, αφορούν αποκλειστικά την αντισύλληψη και όχι την προστασία από τα Σ.Μ.Ν. Ακόμα και το προφυλακτικό που λειτουργεί και με αυτόν τον τρόπο, συνήθως αναφέρεται ως μέθοδος αντισύλληψης και όχι ως μέθοδος προφύλαξης από τα Σ.Μ.Ν. Δεν είναι τυχαίο, αφού το κανονικοποιημένο σεξ επιβάλει τη συμμετοχή ανθρώπων διαφορετικού φύλου, αφού τότε μόνο το σεξ μπορεί να είναι αναπαραγωγικό. Οι υπόλοιπες επιλογές βρίσκονται παράπλευρα και λαμβάνονται υπόψιν ως «μη φυσιολογικές». Δεν μας κάνει εντύπωση. Τα διάφορα μέσα που χρησιμοποιούνται λέγονται αντισυλληπτικά και όχι μέσα προφύλαξης από Σ.Μ.Ν. (για τα οποία θα είχαμε πάρα πολλά να πούμε σε μια άλλη συζήτηση ως προς τους κυρίαρχους-ιατρικούς λόγους γι αυτά, για τον τρόπο που αντιμετωπίζονται, για την ιατρικοποίηση της ίδιας της σεξουαλικότητας), επαναφέροντας και πάλι την ετερόφυλη συνεύρεση ως τη μόνη "κανονική".

Ισχύουσα νομοθεσία

Παρακάτω καταγράφονται οι παράγοντες που νομικά επιτρέπουν ή όχι τις αμβλώσεις:

- Ο χρόνος κύησης. Σε αρκετές χώρες η έκτρωση επιτρέπεται οποιαδήποτε χρονική στιγμή της κύησης μόνο για συγκεκριμένους λόγους, όπως η "προστασία της σωματικής και ψυχικής της υγείας της γυναίκας" ή "η προστασία της ζωής της".
- Η έγκριση από τρίτο πρόσωπο. Σε 14 χώρες η γυναίκα χρειάζεται την έγκριση του συζύγου της προκειμένου να υποβληθεί σε άμβλωση, όπως π.χ. σε Μαλάουι, Μαρόκο, Σαουδική Αραβία κ.α. Σε αρκετές χώρες είναι αναγκαία η έγκριση της άμβλωσης από ιατρούς. Για παράδειγμα, στο Μπενίν και στο Λίβανο οι ιατροί πρέπει να πιστοποιούν ότι η άμβλωση γίνεται μόνο για να σωθεί η ζωή της γυναίκας, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο τουλάχιστον δύο ιατροί πρέπει να βεβαιώνουν ότι η άμβλωση είναι νομικά δικαιολογημένη.
- Ιατρικές εγκαταστάσεις και προσωπικό. Υπάρχουν νόμοι που ορίζουν αφενός το είδος των ιατρικών εγκαταστάσεων στις οποίες επιτρέπεται η πραγματοποίηση της άμβλωσης αφετέρου τους ανθρώπους που μπορούν να τις διενεργούν. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ινδία και τη Νότια Αφρική αμβλώσεις μπορούν να γίνουν μόνο σε κρατικά νοσοκομεία ή σε εξουσιοδοτημένα ιατρικά κέντρα. Στη Κόστα Ρίκα απουσία ιατρού, ο νόμος επιτρέπει να γίνεται η άμβλωση και από μαία.
- Υποχρεωτική παροχή συμβουλευτικής υπηρεσίας. Σε αρκετές χώρες οι νόμοι υποχρεώνουν τις γυναίκες να ενημερώνονται από τις αντίστοιχες υπηρεσίες για τους κινδύνους μιας έκτρωσης. Αυτές

οι συμβουλευτικές υπηρεσίες συχνά συνοδεύονται από μια χρονική περίοδο υποχρεωτικής αναμονής (κατά το οποίο η έγκυος δεν επιτρέπεται να προχωρήσει σε έκτρωση). Στη Γερμανία αυτό το διάστημα διαρκεί 3 ημέρες, στο Βέλγιο 6 μέρες και στις ΗΠΑ μία μέρα.

Πολλές χώρες περιλαμβάνουν τις εκτρώσεις στην κάλυψη των ασφαλιστικών ταμείων υπό προϋποθέσεις, ενώ κάποιες άλλες είναι πιο επιλεκτικές στη χρηματοδότηση των αμβλώσεων. Αυστρία και Λιθουανία επιχορηγούν μόνο τις αμβλώσεις που γίνονται για ιατρικούς λόγους. Στη Βουλγαρία η άμβλωση καλύπτεται από τα ταμεία όταν γίνεται λόγω βιασμού της μητέρας, ενώ στο Ισραήλ όταν η μητέρα είναι ανήλικη.

Στην Ελλάδα η έκτρωση επιτρέπεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ο ποινικός κώδικας στο άρθρο 304 επιτρέπει την άμβλωση (τεχνητή διακοπή της κύησης) μόνο με τη συναίνεση της εγκύου και μόνο από ιατρό μαιευτήρα – γυναικολόγο, με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- εντός των πρώτων 12 εβδομάδων της κύησης σε κάθε περίπτωση.
- εντός των πρώτων 24 εβδομάδων, αν υπάρχουν ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού.
- εντός των πρώτων 19 εβδομάδων, αν η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί.
- χωρίς χρονικό περιορισμό, αν υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της, βεβαιωμένος από αντίστοιχο ιατρό.

Η καταγραφή της ισχύουσας νομοθεσίας για τις αμβλώσεις με μια πρώτη σκέψη μπορεί να θεωρηθεί περιττή ή ασήμαντη. Είναι εμφανής ο τιμωρητικός, συμμορφωτικός και κατασταλτικός χαρακτήρας της αστικής δικαιοσύνης. Ταυτόχρονα, όμως, εμπεριέχει, αποτυπώνει και ρυθμίζει το "κοινωνικό αίσθημα". Λειτουργεί κανονιστικά, με τη λογική της πλειοψηφίας προς συμμόρφωση των μειοψηφιών, τονίζοντας τις εξαιρέσεις, παράγοντας και αναπαράγοντας τα κοινωνικά αναγνωρισμένα υποκείμενα. Η νομική αναγνώριση των "δικαιωμάτων", στο πλαίσιο μιας παραχωρητικής διαδικασίας, δεν θα μπορούσε να είναι ποτέ πλήρης, χωρίς να περνάει σε διακρίσεις και αποκλεισμούς. Προφανώς, είναι επιλεκτική και περιπτωσιολογική. Η απόφαση της γυναίκας για άμβλωση, όπως έχει ήδη ειπωθεί και όπως αποδεικνύεται και από την ισχύουσα νομοθεσία, ελέγχεται και επιτρέπεται ή όχι από ένα σύνολο ειδικών γιατρών - γυναικολόγους και ψυχολόγους- και σε πολλές περιπτώσεις και από τους συζύγους. Ακόμα και στις "καλύτερες νομοθεσίες", είναι τουλάχιστον γελοίο να μιλάμε γι αυτό που αναφέρεται ως «προστασία του δικαιώματος της γυναίκας στις αμβλώσεις», ειδικά στη δεδομένη κοινωνικοταξική συνθήκη όπου η επιλογή της μη αναπαραγωγής θεωρείται αφύσικη και κοινωνικά μη αποδεκτή -δεν είναι τυχαίο ότι η έκτρωση είναι επιλογή που δεν αναφέρεται δημόσια, είναι ένα "προσωπικό μυστικό", που συνοδεύεται συνήθως από ενοχές- και είναι αδύνατη για οικονομικούς λόγους για ένα μεγάλο κομμάτι γυναικών. Ακόμα και στις νομικά κατοχυρωμένες περιπτώσεις αμβλώσεων έχουν αναφερθεί περιστατικά γυναικολόγων και αναισθησιολόγων στη Σλοβακία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία, την Ιρλανδία και την Ιταλία, οι οποίοι προβάλλουν λόγους αντίρρησης συνείδησης για να μην προχωρήσουν σε άμβλωση. Το ίδιο συνέβη και στη Σάμο τον προηγούμενο μήνα.[1]

Φαίνεται ότι ο έλεγχος της αναπαραγωγικής δυνατότητας της γυναίκας είναι από εκείνα τα ζητήματα που απασχολούν σταθερά τους κυρίαρχους κύκλους και ότι δεν μιλάμε απλά για κάποια μεμονωμένα περιστατικά ή για κάποια "τραμπική εμμονή". Ειδικά στη συγκυρία που διανύουμε, μέσα από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές και το καθεστώς γενικευμένης κρίσης, οποιοδήποτε κατεκτημένο δικαίωμα μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση και να παρθεί πίσω βίαια. Μπορεί στον ελλαδικό χώρο το ζήτημα των αμβλώσεων να μην ανακινείται τελευταία, ωστόσο το συμβάν της Σάμου δείχνει ότι παραμένει πάντα

ανοιχτό. Ταυτόχρονα, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τους πιο πρόσφατους αγώνες για τις αμβλώσεις αλλά και για ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με τις έμφυλες ανισότητες, τη σεξιστική και την πατριαρχική βία σε παγκόσμιο επίπεδο, οι οποίοι είναι πολυάριθμοι και επανατοποθετούν και επαναφέρουν τη σημασία της αυτοδιάθεσης του γυναικείου σώματος. Πέρα από τα πιο πρόσφατα παραδείγματα της Πολωνίας και των ΗΠΑ -στα οποία θα αναφερθούμε αναλυτικά στη συνέχεια- ο κατάλογος των αντιστάσεων είναι μεγάλος. Στην Ισπανία το 2014 το συντηρητικό κυβερνών κόμμα προσπάθησε να εισαγάγει και τελικά απέσυρε λόγω έντονων κινητοποιήσεων, νομοσχέδιο που θα επέτρεπε τις αμβλώσεις μόνο στην περίπτωση που η εγκυμοσύνη θέτει σε κίνδυνο τη ζωή της γυναίκας ή σε περίπτωση βιασμού (με προϋποθέσεις τη γραπτή συγκατάθεση δύο γιατρών από διαφορετικά νοσοκομεία και των κοινωνικών υπηρεσιών και αφού μεσολαβήσει χρόνος αναμονής μιας εβδομάδας)[2]. Άλλο παράδειγμα αποτελεί αυτό της FYROM (ΠΓΔΜ), όπου το 2013 ψηφίστηκε νομοσχέδιο κατά των αμβλώσεων, μέρος του οποίου προέβλεπε την γραπτή άδεια του άντρα για να επιτραπεί η άμβλωση. Στα μέσα Νοέμβρη στην Τουρκία εισήχθη προς ψήφιση νομοσχέδιο το οποίο προέβλεπε την αθώωση αντρών που έχουν κακοποιήσει σεξουαλικά ανήλικα κορίτσια, εάν εκείνα δέχονταν να τους παντρευτούν. Η απόσυρση του νομοσχεδίου ήρθε έπειτα από διεκδίκηση των γυναικών μέσα από μεγάλες διαδηλώσεις. Στην Αργεντινή και στην Ουρουγουάη στις 8 Μάρτη χιλιάδες γυναίκες διαδήλωσαν στη δεύτερη απεργία γυναικών μέσα σε έξι μήνες. Η διαδήλωση εναντιωνόταν στη σεξιστική βία (από την αρχή της χρονιάς, 200 γυναίκες έχουν δολοφονηθεί από τους συζύγους, τους πρώην συζύγους, ή τους συντρόφους τους στην Αργεντινή), στην οικονομική ανασφάλεια των γυναικών που τις κάνει ευάλωτες στην ανδρική βία και στο ότι οι φτωχές γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση σε νόμιμες και "ασφαλείς" εκτρώσεις. Στην Ν. Κορέα και την Ιρλανδία κηρύχτηκε απεργία για την υπεράσπιση των "αναπαραγωγικών δικαιωμάτων".

Η αναβαθμισμένη επαναφορά των εθνικιστικών και πατριωτικών Λόγων υπό το διακύβευμα της εθνικής συνοχής και η ανησυχία για εθνικό μαρασμό ή για "επιμειξία" λόγω των μεταναστών/ριών, η διεύρυνση των συντηρητικών κοινωνικών αντανακλαστικών και πρακτικών, η διαρκής απειλή πολέμου, η βίαιη φτωχοποίηση μεγάλου κοινωνικού κομματιού συνθέτουν το τοπίο των δυτικών κοινωνιών υπό καθεστώς μονιμοποιημένης έκτακτης ανάγκης. Το φύλο, η σεξουαλικότητα, η τάξη και η φυλή διαπλέκονται και εμπλέκονται στη διαδικασία συγκρότησης κανονιστικών προτύπων και ανισοτήτων. Οι ζωές και τα σώματά μας γίνονται αντικείμενα συστηματικού ελέγχου και επιτήρησης, πεδία πρόσφορα για χάραξη καινούριων ορίων, εκτοπίσεων και καταστολών[3]. Η εντατικοποίηση του ζητήματος της αναπαραγωγής και η αυστηροποίηση των αμβλώσεων πρέπει να ειδωθεί ως προσπάθεια εκπειθάρχησης και διαχείρισης του γυναικείου σώματος. Η άμβλωση, μέσα από τους Λόγους νομιμοποίησης ή απαγόρευσής της, σε συνδυασμό με τις εθνικιστικές ρητορείες, αναδεικνύεται ως επικίνδυνη, το ίδιο και οι γυναίκες που την επιλέγουν. Ακόμα και αν τα προαναφερθέντα νομοσχέδια κατά των αμβλώσεων αποσύρθηκαν, η ίδια η κατάθεσή τους και η στόχευσή τους είναι δηλωτική σε πολλά επίπεδα. Οι εθνικιστικοί και έμφυλοι Λόγοι που εισήχθησαν στο κοινωνικό μέσα από τα νομοσχέδια συγκροτούν ένα σύνθετο πεδίο παραγωγής και αναπαραγωγής στερεοτύπων. Το γυναικείο σώμα με τις "αντικειμενικές" του αναπαραγωγικές δυνατότητες πρέπει να γίνει επικίνδυνο, να ξαναϋποταχθεί, να μην έχει επιλογές, να μετατραπεί σε μηχανή και τελικά να ποινικοποιηθεί και να αποκτήσει ουσία μέσα από την ηθική ευθύνη της διεκπεραίωσης της εθνικής και οικογενειακής αποστολής. Η αναπαραγωγή ταυτίζεται με μία φαντασιακή ανθρώπινη ολοκλήρωση και όποια/ος παρεκκλίνει/δεν πειθαρχεί δεν χαίρει κοινωνικής αναγνωρισιμότητας και εκτοπίζεται στη σφαίρα του αβίωτου σώματος. Παίρνοντας υπόψη στοιχεία που παραθέτουν τους θανάτους γυναικών παγκοσμίως λόγω έκτρωσης σε επικίνδυνες γι αυτές συνθήκες (21 εκατομμύρια γυναίκες κάθε χρόνο βάζουν σε κίνδυνο τη ζωή τους αποφασίζοντας να κάνουν παράνομα ή κρυφά άμβλωση, πάνω από 50.000 γυναίκες πεθαίνουν ετησίως λόγω επικίνδυνων συνθηκών κατά την άμβλωση) διαφαίνεται η υποκρισία των νομοσχεδίων προς ψήφιση και των προωθητών της "προστασίας της ζωής": όσες επιλέγουν να μη γεννήσουν, ακόμα και αν

κινδυνεύουν να πεθάνουν, δεν έχουν σημασία, μάλλον δεν αξίζουν και αποτελούν μία παρέκκλιση, αφού αυτό που έχει προτεραιότητα είναι να γεννήσουν. Ορίζεται εκ νέου, στην πραγματικότητα, μέσα στο πλαίσιο της βιοπολιτικής διαχείρισης, ποια σώματα/ζωές "μετράνε" και ποια/ες όχι.

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΜΒΛΩΣΕΩΝ

Αν θέλαμε να συνοψίσουμε, θα λέγαμε ότι υπάρχει ένα ευρύ πλέγμα θεσμικών οριοθετήσεων και απαγορεύσεων αλλά και λόγων και κοινωνικών αναπαραστάσεων, που από τη μια επιβάλλονται -ειδικά όσον αφορά στις πρώτες- με κατασταλτικά μέσα και από την άλλη διαμορφώνουν ένα επίσης ευρύ φάσμα πειθαρχιών. Παρόλα αυτά, οι πειθαρχικοί τρόποι της εξουσίας που λειτουργούν ώστε να εγκαταστήσουν τα υποκείμενα σε συγκεκριμένες θέσεις της σύγχρονης έμφυλης και εθνικής ιδιότητας του πολίτη βρίσκουν μπροστά τους δομικές αποτυχίες, καθώς οι ποικίλοι σε περιεχόμενα και στοχεύσεις αγώνες προδίδουν μια ταυτόχρονη επιθυμία για σύγκρουση με τις κυρίαρχες επιβολές, μια "απροθυμία" προς συμμόρφωση, μια συνεχή ανάγκη για αυτοδιαμόρφωση και αυτοδιάθεση των σωμάτων.

Ακολουθεί μια περιληπτική αναφορά στις γυναικείες αντιστάσεις πάνω στο ζήτημα των αμβλώσεων.

Ελλάδα

Οι αγώνες που αφορούν στις αμβλώσεις στον ελλαδικό χώρο μπορούν να διαιρεθούν σε δύο περιόδους. Στην πρώτη, 1976-1981, το ζήτημα των αμβλώσεων ανακινήθηκε τόσο από αυτόνομες φεμινιστικές ομάδες, οι οποίες προσέγγιζαν το ζήτημα της έκτρωσης από τη σκοπιά της απελευθέρωσης των γυναικών, της σεξουαλικότητάς τους και του σώματός τους με κριτική στάση στο θεσμό της οικογένειας και τη μητρότητα όσο και από κομματικές, γυναικείες οργανώσεις που υποστήριζαν το αίτημα νομιμοποίησης των εκτρώσεων αλλά ως πτυχή του οικογενειακού προγραμματισμού και υιοθετούσαν τη ρητορική περί "δημογραφικού προβλήματος". Η νομιμοποίηση της έκτρωσης για τις τελευταίες αποτελούσε περισσότερο μια ορθολογική και φιλική προς τις γυναίκες διευθέτηση του ζητήματος του μεγέθους της οικογένειας. Τη δεύτερη περίοδο, 1981-1986, και με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, το φεμινιστικό πρόταγμα της απελευθέρωσης των γυναικών και του δικαιώματός τους να αποφασίζουν για το σώμα τους διευρύνεται κοινωνικά και ταυτόχρονα οι φεμινιστικές διεκδικήσεις γίνονται αντικείμενο κρατικής μέριμνας, μετατοπίζοντας το έδαφος από την αυτοοργάνωση και τους αγώνες των ίδιων των γυναικών στη θεσμική διαχείριση. Αρχίζει έτσι να αναδύεται ένα είδος "κρατικού φεμινισμού", με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Ένωση Γυναικών Ελλάδας, οργάνωση που πρόσκειται στο ΠΑΣΟΚ, με τη Μ. Παπανδρέου επικεφαλής της ένωσης. «Ο έρωτας πρέπει να γίνει πηγή χαράς και όχι φόβου και ενοχής», «Η έκτρωση δεν πρέπει να ταυτίζεται με την αντισύλληψη, αλλά είναι μόνο λύση ανάγκης», «η έκτρωση πρέπει να είναι νόμιμη και να γίνεται δωρεάν ακόμα και για ανήλικους», «οι σεξουαλικές σχέσεις στη σημερινή κοινωνία χαρακτηρίζονται από το άγχος, την εμπορευματοποίηση και την οικογενειακή καταπίεση», «η σεξουαλικότητα ταυτίζεται με την αναπαραγωγή, το σύστημα αρνείται και εμποδίζει την πληροφόρηση και το δικαίωμα στις γυναίκες να αποφασίζουν πότε κι αν θα κάνουν παιδιά», «ο θεμελιακός παράγοντας για την απελευθέρωση των γυναικών είναι ο έλεγχος του κορμιού τους», «Δεν είμαι του πατρός μου, δεν είμαι του ανδρός μου, είμαι ο εαυτός μου» και «Ίδια είναι τα αρσενικά, δεξιά κι αριστερά» είναι κάποια από τα περιεχόμενα των προκηρύξεων των αυτόνομων φεμινιστικών ομάδων[4]. Τον Μάιο του 1986 το νομοσχέδιο για τις αμβλώσεις κατατίθεται στη βουλή (η διάταξη για τη συναίνεση του συζύγου αποσύρεται, διατηρείται η συναίνεση ενός γονέα για τις ανήλικες, νομοθετείται ο περιορισμός των δώδεκα εβδομάδων και η κάλυψη μόνο για τις ασφαλισμένες) και υπερψηφίζεται απ’ όλα τα κόμματα πλην της Ν.Δ. Η ψήφιση έρχεται μετά από αγώνες της αυτόνομης κίνησης γυναικών που προέταξε με δυναμικό τρόπο την αποποινικοποίηση των εκτρώσεων και την αυτοδιάθεση του γυναικείου σώματος. Την επόμενη μέρα της ψήφισης του νομοσχεδίου η δήλωση

της Παπανδρέου είναι χαρακτηριστική της κεφαλαιοποίησης των αγώνων: "Το νομοσχέδιο κατατέθηκε χάρη σ’ εμάς. Οι αγώνες μας δικαιώνονται".

Το πρόσφατο παράδειγμα της Πολωνίας τον Οκτώβρη του 2016- με το νομοσχέδιο απαγόρευσης των αμβλώσεων σε όλες τις περιπτώσεις- και των ΗΠΑ -με τον "κανόνα της παγκόσμιας μέγγενης" αμέσως μετά την εκλογή του Τραμπ- επανέφερε το ζήτημα των αμβλώσεων στην επιφάνεια και ταυτόχρονα επιβεβαίωσε εμφατικά τη σημασία του γυναικείου σώματος και της αναπαραγωγικής του δυνατότητας για τα σχέδια των "από πάνω".

Πολωνία

Το νομοσχέδιο στην Πολωνία κατατέθηκε από την εκεί κυβέρνηση με στόχο την απαγόρευση των αμβλώσεων εκτός από την περίπτωση που διατρέχει άμεσο κίνδυνο η μητέρα. Επιπλέον, το νομοσχέδιο προέβλεπε πως οι γιατροί θα είναι υποχρεωμένοι να ανακοινώνουν όλες τις αποβολές στην αστυνομία και οι γυναίκες που θα αποδεικνύεται ότι έχουν κάνει έκτρωση θα τιμωρούνταν με πενταετή φυλάκιση. Επίσης, ο νόμος περιελάμβανε συνταγογράφηση του "χαπιού της επόμενης μέρας", κάτι που ουσιαστικά ακυρώνει τη λειτουργία του αλλά και υποβάλλει τη γυναίκα σε ουσιαστικό έλεγχο της σεξουαλικής της ζωής από τους γιατρούς και τη νομοθεσία. Παρόλα αυτά η αντίδραση ήταν μεγάλη: την Δευτέρα 3 Οκτωβρίου 2016 διοργανώθηκε μέσω διαδικτύου, αλλά και με τη στήριξη κομμάτων της αντιπολίτευσης και της αριστεράς η πορεία Cyrniprotest, δηλαδή η «Πορεία στα Μαύρα» ή όπως την αποκαλούν άλλες «η Μαύρη Δευτέρα». Σε 60 πόλεις της Πολωνίας 140.000 γυναίκες κατέβηκαν σε απεργία με συνθήματα και πανό όπως «δεν έχουμε σκοπό της ζωής μας να γεννάμε», «δεν είμαστε μηχανές μωρών», «Η κυβέρνηση δεν είναι εγκυμοσύνη, μπορεί να αφαιρεθεί», «Η επανάσταση είναι γυναίκα», «Η μήτρα μου είναι δικιά μου δουλειά», «Δεν είμαι δικιά σας ιδιοκτησία». Να σημειωθεί ότι οι γυναίκες εκεί ταξιδεύουν στην Τσεχία ή την Γερμανία για να κάνουν άμβλωση ενώ άλλες προχωρούν σε παράνομες μεθόδους υπό κακές συνθήκες που θέτουν τη ζωή τους σε μεγάλο κίνδυνο (μη εκπαιδευμένο προσωπικό, κακές συνθήκες υγιεινής). Ακριβώς γι’ αυτό το λόγο ένα από τα συνθήματα των πορειών ήταν ότι "η νομοθεσία για τις γυναίκες είναι θανατική ποινή".

ΗΠΑ

Στην περίπτωση των ΗΠΑ η απόφαση του Τραμπ απαγορεύει την χρηματοδότηση διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που συμβουλεύουν για θέματα οικογενειακού προγραμματισμού και αναπαραγωγικών επιλογών εφόσον μεταξύ αυτών υπάρχει και η επιλογή του άμβλωσης (την ίδια πολιτική είχε ακολουθήσει ο Ρίγκαν το 1984). Στόχος της αμερικανικής κυβέρνησης είναι η οργάνωση Planned Parenthood, που πρόκειται για τη μεγαλύτερη και πιο γνωστή οργάνωση παροχής υπηρεσιών οικογενειακού προγραμματισμού στις ΗΠΑ. Στα 640 κέντρα υγείας της PP που λειτουργούν σε ολόκληρη τη χώρα, παρέχονται υπηρεσίες που περιλαμβάνουν την αντισύλληψη, την άμβλωση, την πρόληψη σεξουαλικώς μεταδιδομένων νοσημάτων, βασικές εξετάσεις πρόληψης (τεστ PAP, μαστογραφία). Εκείνο που συμβαίνει είναι ότι οι δικαιούχοι του προγράμματος υγειονομικής περίθαλψης Medicaid, το οποίο καλύπτει "πολίτες" χαμηλών εισοδημάτων, έχουν δικαίωμα να κάνουν χρήση των υπηρεσιών του Planned Parenthood. Αυτό, που ουσιαστικά θα συμβεί με τη διακοπή χρηματοδότησης είναι ότι μεγάλο κομμάτι- κυρίως φτωχών γυναικών- δεν θα έχει πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες υγείας που σχετίζονται με την αναπαραγωγή. Να σημειωθεί ότι στις ΗΠΑ οι αμβλώσεις δεν γίνονται σε νοσοκομεία, αλλά σε ειδικές κλινικές. Σε ορισμένες πολιτείες οι κλινικές αυτές είναι ελάχιστες. Ταυτόχρονα, υπάρχουν κέντρα όπως τα Crisis Pregnancy Centers, που διαφημίζουν ότι προσφέρουν υπηρεσίες στήριξης σε περιπτώσεις ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Αυτό που ουσιαστικά κάνουν είναι να προσπαθούν να πείσουν τις γυναίκες να μην κάνουν άμβλωση, λέγοντάς τους ακόμη και ψέματα, όπως για παράδειγμα ότι η άμβλωση προκαλεί καρκίνο του μαστού. Λειτουργούν γύρω στα 3.000 τέτοια κέντρα, την ώρα που ο αριθμός των κλινικών για τις αμβλώσεις έχει πέσει στις 553.

Η πρόσβαση σε άμβλωση υπό καλές συνθήκες αλλά και στην υγεία γενικότερα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ταξική θέση της γυναίκας. Στις ΗΠΑ, οι φτωχές, "έγχρωμες" ή "μη κανονικού" σεξουαλικού προσανατολισμού γυναίκες έχουν επηρεαστεί δυσανάλογα από κοινωνικές πολιτικές και πολιτικές ποινικής δικαιοσύνης που συρρικνώνουν την αναπαραγωγική ελευθερία. Για παράδειγμα, δικαστές σε κάποιες πολιτείες έχουν δώσει σε γυναίκες που καταδικάστηκαν για χρήση ναρκωτικών ουσιών ή για κακοποίηση των παιδιών τους την επιλογή να πάρουν Νόρπλαντ, ένα αντισυλληπτικό εμφύτευμα που μπορεί να αφαιρεθεί μόνο από γιατρό, αντί να εκτίσουν ποινή φυλάκισης. Ακόμη και ως τον Μάρτιο του 2015, πολιτειακά και εθνικά νομοσχέδια έχουν προσφέρει στις γυναίκες που ζουν με επιδόματα προνοίας σημαντικά οικονομικά κίνητρα για να χρησιμοποιήσουν μακροπρόθεσμες μεθόδους αντισύλληψης. Για πολλές, αυτές οι επιλογές αντισύλληψης δεν είναι στην πραγματικότητα επιλογές, ενώ έχει αποδειχθεί ότι είναι επιβλαβείς για την υγεία των γυναικών (the Guardian, Απρίλιος 2015).[5]
Τη μέρα της ορκωμοσίας της νέας κυβέρνησης (20/1) οργανώθηκε διαδήλωση δεκάδων χιλιάδων στην Ουάσινγκτον ενάντια στην εκλογή του Τραμπ. Εκείνη την ημέρα, κινητοποιήθηκαν και για το ζήτημα των αμβλώσεων οι υπερασπιστές της "αγέννητης ζωής", κυρίως θρησκευτικές οργανώσεις και υποστηρικτές τους. Την επόμενη μέρα, ξεκίνησε ένα κάλεσμα από τα το διαδίκτυο ("social media") για "Πορεία των γυναικών" και συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από τον Λευκό Οίκο. Κατέληξε σε 350 διαδηλώσεις σε όλη την έκταση των ΗΠΑ και συνολικά σε 670 πόλεις και 70 χώρες. Οι διαδηλωτές/τριες στις ΗΠΑ ξεπέρασαν τα 4-5 εκατομμύρια, οι οποίοι αντιτίθονταν τόσο στην νέα κυβέρνηση και ταυτόχρονα απαιτούσαν το "δικαίωμα στην άμβλωση": μετανάστριες, φεμινίστριες, υποστηρικτές της Κλίντον, αστέρες του Χόλυγουντ, θεσμικοί φορείς, σε μια θλιβερή ενότητα που συσκότιζε τις διαφορές τους.

Παραπομπές

[1]Παρακάτω αναφέρονται περιληπτικά κάποιες χαρακτηριστικές και οδυνηρές συνέπειες του καθεστώτος απαγόρευσης των αμβλώσεων, τόσο από το παρόν όσο και από το παρελθόν.
Το Ελ Σαλβαδόρ είναι μία από τις πέντε χώρες της Λατινικής Αμερικής, μαζί με τη Νικαράγουα, την Ονδούρα, τη Δομινικανή Δημοκρατία και τη Χιλή που δεν επιτρέπουν καμία μορφή άμβλωσης, σε κάθε περίπτωση. Δεκάδες γυναίκες έχουν φυλακιστεί -την τελευταία δεκαετία 129 γυναίκες- με την κατηγορία για ανθρωποκτονία εξ αμελείας (αυτή τη στιγμή διεξάγεται ένας αγώνας, μέσα από θεσμικές οδούς κυρίως, για την απελευθέρωση 17 φυλακισμένων γυναικών). Στην Ιρλανδία, η άμβλωση δεν επιτρέπεται, με εξαίρεση την περίπτωση στην οποία κινδυνεύει η ζωή της γυναίκας καθώς και περιπτώσεις γυναικών με τάσεις αυτοκτονίας. Αυτή η νομοθεσία ισχύει τα τελευταία τέσσερα χρόνια, και άλλαξε προς αυτή την κατεύθυνση μετά από το θάνατο της Σαβίτα Χαλαπαναβάρ από σηψαιμία, καθώς οι γιατροί είχαν αρνηθεί να της κάνουν άμβλωση μέχρι το έμβρυο να σταματήσει να έχει καρδιακό παλμό. Το γεγονός είχε κατεβάσει χιλιάδες κόσμο στους δρόμους όλων των μεγάλων πόλεων της Ιρλανδίας. Στην Ιρλανδία και σε όσες χώρες ισχύει περιοριστική νομοθεσία για τις αμβλώσεις οι γυναίκες καταφεύγουν σε γειτονικές χώρες προκειμένου να τερματίσουν την εγκυμοσύνη τους.
«Δεν κάνουμε εθελούσιες διακοπές κύησης κατά τη διάρκεια των σημαντικών γιορτών, κυρίως κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα και τα Χριστούγεννα, επειδή πιστεύουμε ότι δεν είναι σωστό να στενοχωρούμε τον Θεό», δήλωση του Μάριους Κράινα γυναικολόγου και διευθυντή του περιφερειακού νοσοκομείου της Τιμισοάρα στη Ρουμανία. Οι αμβλώσεις ήταν απαγορευμένες στη Ρουμανία επί του καθεστώτος του δικτάτορα Νικολάε Τσαουσέσκου και νομιμοποιήθηκαν το 1990. Τη χρονιά εκείνη καταγράφηκαν 992.000 αμβλώσεις, αριθμός τριπλάσιος από εκείνον των γεννήσεων στη Ρουμανία. Έκτοτε, ο αριθμός τους μειώνεται σταδιακά και το 2012 έπεσε στις 88.000 έναντι 200.000 γεννήσεων. Το 1966, ο Τσαουσέσκου προχώρησε με την ψήφιση νόμων που απαγόρευαν την αντισύλληψη και την άμβλωση. Κατ' επίφαση, οι νόμοι αυτοί θα οδηγούσαν στην αύξηση του πληθυσμού, όμως ουσιαστικά ήταν ένας ακόμη τρόπος να καταπτοηθούν οι γυναίκες. Όλες οι εργαζόμενες στα εργοστάσια υποβλήθηκαν σε μηνιαίες γυναικολογικές εξετάσεις, για να βεβαιωθούν πως υπάκουαν τους νέους νόμους. Οδηγούνταν σε κλινικές, όπου υποβάλλονταν σε πλήρεις ιατρικές και γυναικολογικές εξετάσεις, συχνά υπό την παρουσία κυβερνητικών πρακτόρων, που κάποιοι Ρουμάνοι αποκαλούσαν «εμμηνορροϊκή αστυνομία». Σε έναν από τους διαβόητους λόγους του, ο Τσαουσέσκου ισχυρίστηκε: «Το έμβρυο είναι ιδιοκτησία της κοινωνίας. Οποιοσδήποτε αποφεύγει να αποκτήσει παιδιά είναι λιποτάκτης, που παραβιάζει τους νόμους της εθνικής διαιώνισης». Παρ' όλα αυτά, πολλές γυναίκες κατέφευγαν σε επικίνδυνες, παράνομες αμβλώσεις, προκαλώντας συχνά σοβαρές βλάβες στις ίδιες. Στη συνέχεια ο Τσαουσέσκου διέταξε όλες τις γυναίκες ηλικίας κάτω των σαράντα ετών να γεννήσουν το λιγότερο τέσσερα παιδιά (αργότερα ο αριθμός αυξήθηκε σε πέντε). Εντοπίστηκαν οι "στείρες γυναίκες" και αναγκάστηκαν να πληρώσουν ψηλότερους φόρους. Δυστυχώς, ο νέος νόμος κατά των αμβλώσεων εμφανίστηκε την εποχή που στη Ρουμανία υπήρχε ανεπάρκεια τροφίμων, γεγονός που σήμαινε πως τα περισσότερα νεογέννητα ήταν ελλιποβαρή. Η γέννηση

των μωρών εκείνων που ζύγιζαν λιγότερο από 1.500 γραμμάρια θεωρούνταν συχνά «αποβολή» και δεν τους παρεχόταν περαιτέρω φροντίδα. Οι γιατροί άρχισαν να σημειώνουν πλαστά στοιχεία στα βιβλία τους και να παραδίδουν πλαστές στατιστικές. «Αν πέθαινε ένα παιδί στην περιοχή μας, ο μισθός μας μειωνόταν από δέκα μέχρι είκοσι πέντε τοις εκατό», είπε η γιατρός Γκρέτα Στανέσκου από το Βουκουρέστι. «Ωστόσο, δεν ήταν δικό μας λάθος: Δεν είχαμε ούτε φάρμακα ούτε γάλα και οι οικογένειες ήταν φτωχές». Νικολάε και Έλενα Τσαουσέσκου-Οι τύραννοι της Ρουμανίας, Πάρε-Δώσε
http://www.pare-dose.net/4337#ixzz4gOLiU4fD

[2]Το νομοσχέδιο υποστηρίχθηκε σθεναρά από την καθολική εκκλησία. Χαρακτηριστική δήλωση: «Όλα τα αγέννητα παιδιά θα πρέπει να προστατευθούν. Ακόμα και ένα παιδί που έχει συλληφθεί από βιασμό οφείλει να έχει το δικαίωμα να ζήσει. Δεν ευθύνεται εκείνο αν έχει συλληφθεί με δραματικό τρόπο».

[3]Οι μετανάστες/τριες είναι το εμφατικό παράδειγμα της βιοπολιτικής διαχείρισης: υπάγονται στην κατηγορία των "πλεονάζοντων" πληθυσμών, του "εισβολέα", των "στεγνών" αριθμητικών μεγεθών εκτός της "κανονικότητας" -εθνικής, ιδιοκτησιακής, λευκής, αρρενωπής, υγιούς. Οι φράχτες, οι φυλακές, οι πνιγμοί, η αορατότητα είναι η διαχείριση των πληθυσμών αυτών, λειτουργώντας και συμμορφωτικά για όλους/ες τις άλλες.

[4]Μέχρι το 1983, όπου το ζήτημα των αμβλώσεων επαναφέρεται πιο δυναμικά, περιληπτικά συμβαίνουν τα εξής: το 1978 ψηφίζεται ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η έκτρωση επιτρέπεται εφόσον διαπιστωθούν σοβαρές βλάβες του εμβρύου ή η έγκυος γυναίκα θεωρηθεί ότι κινδυνεύει να υποστεί ψυχικές διαταραχές. Τα επόμενα χρόνια οι γυναικείες αυτόνομες ομάδες, δραστηριοποιούνται έντονα πάνω στο ζήτημα της αντισύλληψης και στο δικαίωμα της έκτρωσης μέχρι το 1981, όπου το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις εκλογές, και το φεμινιστικό κίνημα περνά σε μια περίοδο εσωστρέφειας 2 χρόνων. Χαρακτηριστικά, η Σύγχρονη Γυναίκα -γυναικεία οργάνωση του ΚΚΕ- αντιτίθεται στη ρύθμιση και ζητά την κατοχύρωση της "μητρότητας" ως κοινωνικού λειτουργήματος και τη δημιουργία των απαραίτητων υλικοτεχνικών υποδομών και κοινωνικών προϋποθέσεων, ώστε να περιοριστούν οι εκτρώσεις και να αυξηθούν οι γεννήσεις. Από την άλλη, στο περιοδικό Σκούπα -φεμινιστικό έντυπο- γίνεται κριτική στη φυσικότητα του "μητρικού ενστίκτου", αναδεικνύεται η σχέση της μητρότητας με την καταπίεση των γυναικών, η υποκρισία και φαιδρότητα των βουλευτικών λόγων καθώς και η εμμονή του κράτους στη διατήρηση των γυναικών μέσα στο παραδοσιακό, ανδροκρατικό, πατριαρχικό τρίπτυχο μητέρα-σύζυγος-πόρνη. Η πολιτική στόχευση αφορά στην ανατροπή της γυναικείας καταπίεσης με τους αγώνες των ίδιων των γυναικών.

Το 1983 ξεκινά από την Αυτόνομη Κίνηση Γυναικών καμπάνια, η οποία παίρνει μεγάλη δημοσιότητα και αφορά το "δικαίωμα στην έκτρωση-αντισύλληψη-σεξουαλικότητα". Μαζί με τη διακήρυξη κυκλοφορεί και ένα κείμενο με το οποίο οι (500) γυναίκες που το υπογράφουν δηλώνουν δημόσια ότι έχουν κάνει εκτρώσεις, απαιτώντας άμεση αποποινικοποίηση. Μετά από λίγους μήνες δημοσιεύτηκαν στο τύπο πληροφορίες ότι ετοιμαζόταν νομοσχέδιο νομιμοποίησης των εκτρώσεων, αλλά μόνο μέχρι την 12η εβδομάδα, το οποίο απαιτούσε τη συναίνεση του συζύγου για τις παντρεμένες, των γονιών για τις ανήλικες και άφηνε ακάλυπτες τις ανασφάλιστες γυναίκες. Τότε είναι που στο περιοδικό της Ένωσης Γυναικών Ελλάδος εμφανίζεται μια ανυπόγραφη διακήρυξη στο όνομα των γυναικών με τίτλο «Η αποποινικοποίηση της Έκτρωσης», όπου απαιτούνται νόμιμες και δωρεάν εκτρώσεις και δηλώνεται ότι οι γυναίκες θέλουν να ορίζουν μόνες τους το σώμα τους. Ο θεσμικός φεμινισμός βρίσκει τον εκφραστή του στην ΕΓΕ, με επικεφαλής τη Μαργαρίτα Παπανδρέου. Τον Ιανουάριο του 1985, εισαγγελέας καλεί σε ανάκριση εφτά από τις 500 γυναίκες που έχουν υπογράψει το κείμενο. Η αντίδραση των αυτόνομων γυναικείων ομάδων είναι άμεση. Πολιορκείται το ανακριτικό γραφείο και απαιτείται άμεση νομιμοποίηση των εκτρώσεων. Οκτώ ομάδες και σύλλογοι καθώς και πολλές ανεξάρτητες γυναίκες οργανώνουν συγκέντρωση και πορεία στα Προπύλαια με κεντρικό σύνθημα «είμαστε όλες παράνομες». Η Μ. Παπανδρέου εμφανίζεται στη συγκέντρωση προσπαθώντας, χωρίς αποτέλεσμα, να ματαιώσει την πορεία. Τον Απρίλιο του 1986 οι αυτόνομες γυναικείες ομάδες με σύνθημα «Έξω οι νόμοι από το κορμί μας», καλούν σε αντισυγκέντρωση ενάντια σε θρησκευτικές και παραθρησκευτικές οργανώσεις, η οποία απαγορεύεται από την αστυνομία και εφτά γυναίκες συλλαμβάνονται και τελικά αφήνονται ελεύθερες, ύστερα από τις πιέσεις των διαδηλωτριών.

[5]Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, οι φεμινίστριες που αγωνίζονταν υπέρ της αποποινικοποίησης των αμβλώσεων υπέδειξαν ότι η ποινικοποίηση της άμβλωσης αυξάνει τον κίνδυνο για τις γυναίκες, αφού αυτές στρέφονται σε παράνομα κέντρα αμβλώσεων -που τις διενεργούν υπό επικίνδυνες για τις γυναίκες συνθήκες- ή προσπαθούν, ακόμη και μόνες τους, να διακόψουν την ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη. Ένας στους 8 θανάτους που σχετίζονται με εγκυμοσύνες παγκοσμίως, οφείλεται σε μη ασφαλείς αμβλώσεις. Σε κάποιες αφρικανικές χώρες, το ποσοστό αυτό φτάνει το 50%. (https://books.google.gr/booksid=u4Aeiu2eDMAC&pg=PA300&redir_esc=y&hl=el#v=onepage&q&f=false). Παρόλο που τα στοιχεία είναι ανακριβή, υπολογίζεται ότι περίπου 20 εκατομμύρια αμβλώσεις υπό ακατάλληλες συνθήκες πραγματοποιούνται ετησίως, με το 97% αυτών να λαμβάνουν χώρα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Τέτοιες αμβλώσεις θεωρείται ότι ευθύνονται για 69.000 θανάτους και εκατομμύρια τραυματισμούς ετησίως.
(http://www.who.int/reproductivehealth/publications/general/lancet_4.pdf). Οι στατιστικές δείχνουν ότι οι κίνδυνοι από αυτές τις αμβλώσεις αυξάνονται σε χώρες όπου η άμβλωση είναι παράνομη ή υπό περιορισμούς. Το 2005, ένας 16χρονος χτύπησε με μπαστούνι του μπέιζμπολ την έγκυο, επίσης ανήλικη, σύντροφό του, κατόπιν παράκλησης της, προκειμένου να αποβάλει. Το νεαρό ζευγάρι κατοικούσε στο Μίσιγκαν, όπου η γονική συναίνεση απαιτείται για την άμβλωση (https://billmuehlenberg.com/web-archive/detroit-news-boy-faces-felony-baseball-bat-abortion/).

Κάποιες επιπλέον επισημάνσεις

Επιχειρήσαμε με την εισήγηση αυτή σχετικά με τις αμβλώσεις να διερευνήσουμε για ποιους λόγους, όπως είπαμε και αρχικά, το ζήτημα παραμένει πάντα ανοιχτό -γιατί ακόμα και όταν δεν υπάρχουν νέες θεσμικές παρεμβάσεις ή αυστηροποίηση του καθεστώτος σχετικά με αυτές ώστε να κινητοποιήσουν αγώνες, το θέμα είναι πάντα παρόν. Και είναι τέτοιο, αφού η μέριμνα για αντισύλληψη βρίσκεται σταθερά στην καθημερινότητά μας, ως μέρος των σεξουαλικών συνευρέσεων (όταν αυτές είναι ετεροφυλοφιλικές). Παρά τις όποιες θεσμικές απαγορεύσεις, τους περιορισμούς, τους λόγους περί μητρότητας και "γυναικείων αποστολών", οι αντισυλληπτικές μέθοδοι, οι ιατρικοποιημένοι και πολύ περισσότερο οι μη, υιοθετούνται από ένα ευρύ πλήθος γυναικών. Γιατί, αν και θα ήταν μάλλον απλή υπόθεση η αντρική μέριμνα για αντισύλληψη (π.χ. βασεκτομή ή αντίστοιχα αντισυλληπτικά χάπια), εξακολουθεί έως και σήμερα να αποτελεί, όπως εξάλλου και η κύηση, η γέννα και η ανατροφή των παιδιών, "γυναικεία" έγνοια. Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι η πραγματοποίηση αμβλώσεων όσο και η αντισύλληψη αποτελούν μια "σιωπηλή" αντίσταση στις όποιες επιβολές, αντίσταση η οποία γίνεται ακόμα πιο ηχηρή σε καθεστώτα πλήρους απαγόρευσης των εκτρώσεων. Η γυναικεία αλληλεγγύη, η ανάπτυξη πρακτικών διακοπής της κύησης και η συλλογική αντιμετώπιση του προβλήματος υπήρξαν χαρακτηριστικά της ομάδας Jane, μια ομάδας γυναικών που έδρασε στο Σικάγο των ΗΠΑ, την πενταετία 1968-1973, και με χαμηλό κόστος και σε συνθήκες που εγγυούνταν τη σωματική και ψυχολογική στήριξη των γυναικών διενήργησε περίπου 12.000 εκτρώσεις και μάλιστα χωρίς την παρουσία ειδικών επιστημόνων.

Μέσα από το παράδειγμα της Jane, βρίσκουμε την ευκαιρία να περάσουμε σε μια ακόμη πτυχή του ζητήματος που συνδέεται με την αυτοδιάθεση των σωμάτων μας. Προφανώς η επιλογή της διακοπής (ή και της συνέχειας μιας κύησης) είναι επιλογή της γυναίκας που της συμβαίνει. Ως προς τον τρόπο όμως διαχείρισης των ζητημάτων που προκύπτουν από την επιλογή αυτή, η δημιουργία συλλογικών εγχειρημάτων με δομές "αυτομόρφωσης" γύρω από τα σώματά μας και πιο πέρα με δομές αλληλεγγύης που αντιμετωπίζουν τα ζητήματά μας, μακριά από τα ειδικά κέντρα -που σε καθεστώτα απαγορεύσεων ρημάζουν κυριολεκτικά οικονομικά, σωματικά και ψυχολογικά τα γυναικεία σώματα- είναι από τα βασικά ζητούμενα που πετυχαίνουν στην πράξη απαλλαγή από την εξάρτηση από ειδικούς αλλά και πιο πέρα απαλλάσσουν ακόμα και από τη διεκδίκηση θεσμικών αιτημάτων για νομιμοποιήσεις που αναπόδραστα, όπως όλες οι αιτηματικές διεκδικήσεις, επανανομιμοποιούν το κράτος και τους θεσμούς του.

Ακολουθώντας πάλι τον τελευταίο συλλογισμό και αντλώντας από το παράδειγμα των αγώνων στις ΗΠΑ υπέρ των αμβλώσεων, από τη δεκαετία του '70 κι έπειτα, μέσα από τη διεκδίκηση νομιμοποίησης της ίδιας της έκτρωσης από το κράτος και στη συνέχεια κάλυψής της από ασφαλιστικά ταμεία αλλά και την κριτική που έχει γίνει (με αρκετά κοντινή μας εκείνη της φεμινίστριας και ακαδημαϊκού Wendy Brown), επαναφέρουμε ένα βασικό χαρακτηριστικό του φιλελεύθερου κράτους και του κράτους-δικαίου. Είναι αυτό που ανταποκρινόμενο σε αιτήματα από τα κάτω ενσωματώνει θεσμικά τις διεκδικήσεις, εκχωρώντας κάποια δικαιώματα σε συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων, όπως ηλικιωμένων, με κινητικά προβλήματα, μητέρων, γυναικών, ομοφυλόφιλων κλπ. Με τον τρόπο αυτό διαχωρίζει σε κοινωνικές ομάδες αποδίδοντάς τους συγκεκριμένες πολιτικές ταυτότητες, όπως αυτές που αναφέρθηκαν, κατοχυρώνοντας ουσιαστικά αποστάσεις μεταξύ τους, αφού τα δικαιώματα (ή η πρόσβαση σε επιδόματα, ιατροφαρμακευτική κάλυψη, σύνταξη κλπ.) είναι πάντα για συγκεκριμένους/ες, δημιουργώντας παράλληλα τόπους αποκλεισμού. Έτσι, αποπολιτικοποιεί και εξατομικεύει τα δικαιωματικά αιτήματα. Τελικά, τα κινήματα υπέρ των δικαιωμάτων αναπόδραστα προϋποθέτουν τις κρατικές κατηγοριοποιήσεις και με αυτόν τον τρόπο αφενός νομιμοποιούν τις κρατικές διευθετήσεις, αφού αυτές διεκδικούν, αφετέρου συμβάλλουν και στην αναπαραγωγή του κράτους ως ηγεμόνα του κοινωνικού.

Όσο απαραίτητο κι αν κρίνεται να υπάρχει εκείνο το θεσμικό πλαίσιο που τουλάχιστον να επιτρέπει τις εκτρώσεις (αφού υπάρχουν περιπτώσεις που μια γυναίκα πρέπει να ταξιδέψει σε άλλη χώρα για να διακόψει την κύηση), δεν μπορεί να είναι αυτό το επίδικο ενός αγώνα. Επειδή ακριβώς το επίδικο βρίσκεται πολύ πιο πέρα, στον τρόπο που διαχωριζόμαστε με βάση το "φύλο", το "αναπαραγωγικό σύστημα" στον τρόπο που διαχωριζόμαστε ως "κανονικοί" και "μη κανονικές" με βάση τις σεξουαλικές μας επιλογές. Αν δεν τίθενται αυτά ως επίδικα στον αγώνα των "από τα κάτω", όσο και αν βελτιώνεται το νομικό πλαίσιο, τα ζητήματα αυτά θα μας πολιορκούν καθημερινά, ορατά και αόρατα.

Όσο λοιπόν και αν οι αγώνες αυτοί μετακινούν την κρατική ατζέντα, όσο ριζοσπαστικοί και αν είναι δεν ξεφεύγουν από κάποια πολύ συγκεκριμένα όρια. Γιατί, ο ριζοσπαστισμός «προσπαθεί να πραγματοποιήσει τούτο τον σκοπό, να κάνει να συνυπάρχουν, να κάνει να λειτουργούν μαζί η *επίφαση* του φιλελευθερισμού: τα ανθρώπινα δικαιώματα, η καθολική ψηφοφορία, το κοινοβουλευτικό καθεστώς, η διάκριση των εξουσιών, ο ατομικισμός και οι συνέπειές του, η ιδιοκτησία και ο ανταγωνισμός και από την άλλη η *ουσία*: το κυρίαρχο και πρακτικά παντοδύναμο Κράτος» ("Οι πολιτικές αντιλήψεις του 20ου αι.", Φ. Σατελέ-Εβελίν Πιζιέ-Κουσνέρ). Όπως διαβάζουμε στο ίδιο βιβλίο: «Η ανθρωπιστική διακήρυξη των "δικαιωμάτων του ανθρώπου" συνόδεψε στον 20 αι. την εκμετάλλευση ολόκληρων λαών, αλλά τα "δικαιώματα του ανθρώπου" δεν κέρδισαν τίποτα από τη νικηφόρα διακήρυξη του "δικαιώματος των λαών": η ανισορροπία δεν ωφέλησε παρά τη μορφή Κράτος».

Κλείνοντας, επιστρέφουμε στο πρόταγμα της αυτοδιάθεσης των σωμάτων, μέσα από συλλογικές οριζόντιες διαδικασίες στη βάση της αλληλεγγύης, ως μόνο ικανό να αντιπαρατεθεί στο καθεστώς διαρκούς επιτήρησης του γυναικείου σώματος, πέρα από την ασφυξία του δικαιωματικού λόγου, μακριά από τις ορατές και αόρατες πειθαρχικές επιβολές των κυρίαρχων λόγων και θεσμών. Ούτως ή άλλως οι απαντήσεις και οι συλλογικές μας αντιστάσεις ενάντια στις επιβολές του πατριαρχικού κόσμου στη σύμπλεξή του με το κράτος και τους θεσμούς του ήταν και θα είναι πάντα αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τον ευρύτερο αγώνα ενάντια σε ό,τι εξουσιάζει τις ζωές μας, μέρος του αγώνα για την ατομική και κοινωνική απελευθέρωση.

Διαβάσαμε, μεταξύ άλλων:

1. Μητσοπούλου Αναστασία. Η ηθική πλευρά της άμβλωσης. Διδακτορική διατριβή προς κρίση, στον τομέα Φιλοσοφίας του ΕΚΠΑ.
2. Badiou, Alain. Η Ηθική: Δοκίμιο για τη συνείδηση του Κακού. Προοπτικές: Αθήνα 1998.
3. "Μετανάστευση, Προσφυγιά και Εργασία", Σύντροφοι/ισσες από Θερσίτη, Ρεσάλτο and friends Απρίλης 2016.
4. Smyth, Lisa. Feminism and abortion politics: choice, rights and reproductive freedom, στο Women's Studies International Forum, τεύχος 25, 2002.
5.Pylypa, Jen. Power and Bodily Practice: Applying the Work of Foucault to an Anthropology of the Body, στο Arizona Anthropologist, τεύχος 13, σσ. 21-36. 1998.
6. Έφη Αβδελά, Μαρίνα Παπαγιαννάκη, Κωστούλα Σκλαβενίτη, « 1976-1986 Έκτρωση: Το Χρονικό μιας Διεκδίκησης» Δίνη: Φεμινιστικό Περιοδικό, τεύχος 1.
7. Ζωή στο όριο, Δοκίμια για το σώμα, το φύλο και τη βιοπολιτική, Αθηνά Αθανασίου, 2007.
8. Η μητρότητα στο προσκήνιο, Σύγχρονες έρευνες στην ελληνική εθνογραφία, επιμέλεια Βενετία Καντσά.

9. Το φύλο στην ιστορία, Αποτιμήσεις και παραδείγματα, επιμέλεια: Γ.Γκότση, Α. Διαλέτη, Ε. Φουρναράκη.
10. Μελέτες για το φύλο στην ανθρωπολογία και την ιστορία, επιμέλεια: Β. Καντσά, Β. Μουτάφη, Ε. Παπατιαξιάρχης.
11. Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα, Γυναίκες, Σώμα και πρωταρχική συσσώρευση, Silvia Federici.
12. Οι πολιτικές αντιλήψεις του 20ου αιώνα, Φ. Σατελέ, Ε. Κουσνέρ.
13. Baumgardner, Jennifer (2008). Abortion & Life. New York: Akashic Books.
14. Historical and Multicultural Encyclopedia of Women's Reproductive Rights in the United States, Pauline B. Bart (2002).
15. Women, State and Ideology: Studies from Africa and Asia (1987).
16. Jael Miriam Silliman, Undivided Rights: Women of Color Organize for Reproductive Justice, South End Press, 2004.
17. Μιγάδα: τεύχος 17 - το σώμα μας ως πεδίο μάχης: η κατασκευή του ρόλου της μητρότητας, τεύχος 16 - το σώμα μας ως πεδίο μάχης: περί αντισύλληψης και έκτρωσης, τεύχος 15: η μητρότητα ως εργασία και ως κρατική υπόθεση.
18. Έθνος, ο τόπος των ανδρών και των μανάδων τους, eagainst.com.
19. Η πειθαρχία της συνέχειας: Σώμα, χρόνος και βιοπολιτική στην Ελλάδα σήμερα, Αθηνά Αθανασίου, 2003.
20. Jane, Documents from Chicago's Clandestine Abortion Service 1968-1973, Δανειστική Βιβλιοθήκη Κατάληψης Κτήματος Πραποπούλου.

Θερσίτης
Ιούνης 2017